ILGÜN

ایل گون

No. 6 June 1998

شماره ٦ خرداد ١٣٧٧

• اخبار ترکمنصحرا

• فرهنگ فدرالیسم

• گذری بر تاریخ ترکمنان

• Taryh dogruçyl öwrenilende

• بر سر پشتی های دستبافت ترکمنی چه آمده است؟

• گزارش سازمان ملل دربارهٔ حقوق بشر در ایران

• فعالیت های مشکوك ایران در آسیای میانه

• Magtymgulynyñ doglan gününe

• تریبون آزاد

www.iran-archive.com

فهرست مطالب:

مقالات و دیدگاهها ●

در ترکمنصحرا درب همچنان بر پاشنهٔ قبلی می چرخد
فرهنگ فدرالیسم
گذری بر تاریخ ترکمنان
حوزهٔ دریای خزر، صحنهٔ مبارزات بر سر نفت
Taryh dogruçyl öwrenilende
Magtymgulynyñ doglan gününe

اخبار ●

ترکمنصحرا
آسیای میانه و منطقه
حوزهٔ دریای خزر

تریبون آزاد ●

فرهنگی ●

فرهنگ شاعران ترکمن : ذلیلی
معرفی کتاب
شعر : بندر ترکمن
شعر : Zamana

گزارش و تفسیر ●

خیانت، اما چه کسی ؟
گزارش سازمان ملل دربارهٔ حقوق بشر در ایران
نامهٔ سرگشادهٔ جامعهٔ اهل سنت ایران به خاتمی
بر سر پشتی های دستبافت ترکمنی چه آمده است؟
فعالیت های مشکوک ایران در آسیای میانه
خلخالی : فرمان قتل ها به دستور امام بود
دیدار نیازوف از آمریکا

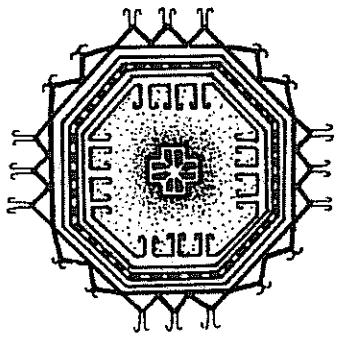

سالکین گل (قیزیل‌آیاق) -
sälkin göl 54. LXXXI-1 salkyn göl

مقالاتی که با امضاء نویسندهٔ آن درج می گردد، الزاماً نظر ایل گون و یا تائید مطالب آن نیست. ایل گون در کوتاه کردن و یا اصلاح مطالب دریافتی با حفظ نظرات مولف آزاد است.

www.iran-archive.com

در ترکمن صحرا درب همچنان بر پاشنه قبلی می چرخد

دستگیری کرباسچی درگیری بین دسته بندیهای درون حاکمیت را شدت بیشتری بخشید. کرباسچی شهردار تهران و از یاران بسیار نزدیک آقای خاتمی رئیس جمهور ایران است. مردم، بخصوص دانشجویان در تظاهراتی به خودسری های قوه قضاییه اعتراض و از خاتمی و کرباسچی حمایت نمودند که با حمله حزب الهی ها به این تظاهرات به درگیری و زدوخورد طرفین انجامید. رهبران نظام، خامنه ای، خاتمی، رفسنجانی، یزدی و ناطق نوری، طرفین اصلی درگیری با ترس از گسترش این تظاهرات و جلوگیری از شکاف بیشتر در نظام به توافقهایی رسیدند که کرباسچی آزاد شد و صحبت از این است که شیخ یزدی، رئیس قوه قضاییه از کار برکنار گردد.

این بار آقای خاتمی برای آزادی کرباسچی از تمامی حربه ها بهره جست که مؤثرترین و کارآمدترین آن به صحنه کشاندن مردم از طریق دفتر تحکیم وحدت بود. دستگاه ولایت فقیه از این نیرو بسیار وحشت دارد و خاتمی نیز آنرا میداند. ولی آقای خاتمی نیز که اکنون بیش از یک سال از آغاز ریاست جمهوری اش می گذرد نتوانسته از این نیرو برای عملی ساختن وعده های اجتماعی و سیاسی اش، در مقابل جناح مقابل، بهره جوید. مسلما می تواند، اما ترس آنجاست که واهمه دارد بجای باران سیل بیاید. بدین خاطر بده و بستانها در بالا صورت گرفته است ولی اینکه این درگیریها به کجا بیانجامد، در درجه نخست به نقش توده های مردم در این فعل و انفعالات سیاسی- اجتماعی بستگی دارد.

مردم که از گرانی و تورم روزافزون، ستم در حق زنان و جوانان، ارتشاء، فساد مالی- اداری و ... به ستوه آمده اند، خواهان تغییر وضعیت موجود هستند و به این دلیل نیز فعالانه وارد صحنه سیاسی شده اند. انعکاس وسیع درگیری های جناح ها و خط و نشان کشیدن متقابل که در نشریات داخل ایران، که هرکدام به جناحی وابسته اند، زمینه فعالیت توده ها را گسترش داده است. اخیرا نیز افشای سخنسرایی رحیم صفوی، فرمانده کل سپاه پاسداران، در روزنامه های همشهری و جامعه در ایران انعکاس وسیعی داشت. وی از گردن زدن و زبان بریدن مخالفین ولایت فقیه سخن گفته و رئیس جمهور و وزرای کشور و ارشاد را علنا تهدید نموده است.

آقای خاتمی برای مقابله با یورش های طرفداران ولایت فقیه بدون پشتیبانی مردم نمیتواند کاری به پیش ببرد. تاکنون نیز حمایت مردم از خاتمی بیشتر تحت مخالفت با ولی فقیه و اعیان و انصار وی بوده است. مردم آنها را مسببان اصلی وضعیت نابسامان کنونی می دانند. ادامه حمایت مردم از خاتمی منوط به اقدامات عملی وی در رابطه با تغییر وضعیت کنونی جامعه خواهد بود. آقای خاتمی تاکنون در راستای وعده هایش آنچنان عملکردی نداشته است که اینک از جانب بخشی از اپوزیسیون آنگونه مداحی می شود. بخشی از اپوزیسیون از مقاومت و مخالفت بخشی از حاکمیت علیه سلطه طلبی دستگاه ولی فقیه چنان به وجد آمده اند که صف اپوزیسیون و حاکمیت مخدوش گردیده آقای رئیس جمهور هرچند که مدافع جامعه مدنی و احترام به حقوق انسانی است امّا در چارچوب اعتقادات خود مدافع ولایت فقیه اما با اختیارات محدود است. جامعه ایران بسیار گسترده با پیچیدگی ها و ویژگیهای گوناگون است. دولت آقای خاتمی می تواند در بسیاری از این عرصه ها اقداماتی در جهت خواست های توده های مردم انجام دهد که متأسفانه بعد از گذشت یکسال اقدامی جدی در این راستا نشده است. ما تاکنون شاهد هیچ اقدامی از جانب دولت خاتمی در رابطه با بهبود وضعیت منطقه ترکمن صحرا نبودیم. در آغاز کار دولت جدید استان گلستان به مرکزیت گرگان، برخلاف منافع ملت ترکمن، شکل گرفت. در این دوره تغییر و تحولات فراوان در سطح مسؤلین استانها، فرمانداریها و شهرداریها صورت گرفت. اما در ترکمنصحرا همچنان دربها بر پاشنه های قبلی می چرخد. همچنان تمامی مسؤلین ریز و درشت غیرترکمن باقی مانده اند و چشم انداز تغییر این سیاست نیز دیده نمی شود. آیا انتصاب یک فرماندار یا شهردار که صددرصد در اختیار وزیر کشور است، سخت تر از مقابله با خامنه ای برسر کرباسچی است؟ آقای خاتمی رئیس جمهور ایران ای است که مردم ترکمن نیز بخشی از آن هستند. مردمی که هیچ حقوق اجتماعی و فرهنگی در محیط کار و زندگی خود ندارند. مردمی که شاهدند در همه ادارجات و بانکهای مناطق ترکمن نشین بیش از نود درصد کارمندان ساده از مناطق دیگر آورده می شوند که بقول مردم آن منطقه حتی ده

بقیه در صفحه ٨

www.iran-archive.com

فرهنگ فدرالیسم

ترکمن ها از قدیمی ترین ساکنان کرانه های شرقی دریای خزر و شمال شرقی ایران می باشند. سرزمین ترکمن در طول تاریخ مکررا مورد هجوم غارتگران قرار گرفته است. این ملّت در برابر حملات شاهان هخامنشی، اسکندر مقدونی، اعراب، مغولها و بسیاری دیگر ایستادگی نموده و علیرغم دردها و مصائب بزرگ به حیات مستقل خود ادامه داده است.

ترکمنها در حیات سیاسی ایران بنا به شرایط اجتماعی و اقتصادی خود همیشه مطرح و فعّال بوده اند. آنها در برپایی و یا براندازی بسیاری از سلسله های شاهی در ایران از جمله سلجوقیان، غزنویان، خوارزمشاهیان و قاجارها نقش های تعیین کننده ای داشته اند. سلاطین ایران، تزارهای روس و خانهای خیوه در تلاش های خود برای اعمال حاکمیت و سلطه، هرچه در توان داشتند بر علیه این ملّت به کار بردند. در ادامه این سیاست ها در دسامبر سال ۱۸۸۱ میلادی سرزمین ترکمن بر طبق توافقنامه آخال بین دولتین روسیه و ایران تقسیم گردید. پس از آن سرنوشت این مردم در روندی جدا از هم در بستر معادلات تاریخ جریان یافت.

ترکمن های ایران هرچند مالیات های خود را به دولت ایران می پرداختند ولی در امور مربوط به خود اختیار کامل داشتند. در سال ۱۹۲٤ میلادی، همزمان با تلاش های رضاخان برای تصاحب تاج و تخت سلطنتی، دسته های بزرگی از سربازان حکومتی به سوی دشت ترکمن روانه گردیدند. این اقدام حکومت مرکزی برای انقیاد و خلع سلاح آنها بود. نمایندگان ترکمن در طی تماس با نمایندگان حکومت ضمن اعلام به رسمیت شناختن حکومت مرکزی در تهران، خواستار احترام به استقلال داخلی خود گشتند. آنها برای جلوگیری از خونریزی بسیار کوشیدند. ولی این تلاشهای صلح طلبانه رهبران ترکمن ره به جایی نبرد. رضاخان بنا به دستور اربابان انگلیسی مصمم به سرکوب بود. جهت مقابله با این تعرّض، نمایندگان ترکمن ها در طی کنگره ای در ۲۰ ماه مه سال ۱۹۲٤ میلادی رسما خودمختاری ترکمن ها و تشکیل جمهوری ترکمنستان ایران به ریاست جمهوری عثمان آخوند را اعلام داشتند. رضاخان بعد از دو سال جنگ، جنگی نابرابر و خونین، موفق به سرکوب نهضت ملّی ترکمن ها گردید و برای نخستین بار استقلال داخلی ترکمن ها از بین رفت. پس از این واقعه ترکمن ها در مقاطع مختلف جهت بازیابی این حقّ طبیعی خود، که توسط رژیم رضاخان زایل گردیده بود، به پا خاستند که در مجموع موفّق نبودند.

****

جامعه ایران از ملیّت های مختلفی تشکیل یافته که هر کدام دارای زبان و فرهنگ خاص خود هستند. آنها در چارچوب جامعه ایران دارای منافع مشترکی می باشند. ایران کشوری چندزبانه است امّا از آغاز حکومت پهلوی سیاست حکومت مرکزی بر این بوده که زبان فارسی را بعنوان زبان ایرانی قلمداد نموده و از این طریق هویت بقیه را به نفع هویت فارسی نابود نماید و این پروسه بطور سیستماتیک تا به امروز ادامه یافته است.

ایران یگانه کشور چندزبانی نیست، بلکه کشورهای بسیاری هستند که چند زبان، زبان رسمی کشور بوده و سیستم تحصیلی چندزبانی نیز در آن کشورها رایج است.

چندزبانی در ایران نمی تواند پدیده جدیدی باشد. در ایران از بدو امر تا حکومت پهلوی سیستم چندزبانی پذیرفته شده و رسمی بود. بنا به تحقیق محققان، در زمان تمدن ایلامی و بعد از آن که در حدود ۷۰۰۰ سال پیش از میلاد آغاز می شود، سه زبان اصلی بوده است. زبانهای ایلامی، اکدی و سومری به حیات برابر حقوق در جامعه آنروز ادامه می دادند و هر کدام در عرصه های مشخصی کاربرد بیشتری داشتند. در زمان اشکانیان نیز سه زبان در سیستم اداری کشور رایج بوده است. زبان های یونانی، آرامی و پهلوی اشکانی که هر کدام در عرصه های متفاوت تجارت، نویسندگی و دربار و لشگر کاربرد داشته اند. در دوره ساسانیان نیز همانند سابق سه زبان رایج بوده که بجای زبان یونانی زبان اوستایی جانشین گردیده بود.

زبان فارسی بعد از اسلام بعنوان زبان کاتبان، شعرا و عرفان کم کم به ایران کنونی آمد. زبان فارسی جزو زبانهای مهاجر در ایران است. بسیاری از محققین از جمله آقای دکتر صدرالاشرافی معتقدند که در داخل ایران کنونی، ایل کوچ رو و مردمان ده نشین و شهرنشین از اقوام فارسی زبان وجود نداشته اند و تنها در تاجیکستان و افغانستان است که می توان به ساختار ایل، ده و شهر در مورد اقوام فارس زبان و آن هم بعد از اسلام برخورد.

ایران بعد از اسلام نیز به شیوه سابق خود سه زبان رسمی داشته است. در عرصه فلسفه و دین عمدتا زبان عربی، در عرصه نویسندگی و دولت زبان فارسی و در دربار

←

www.iran-archive.com

ادامه از صفحه قبل

فرهنگ فدرالیسم

و قشون زبان ترکی معمول بوده است. بعد از کودتای استعماری انگلیس و به سر کار آورده شدن رضاخان، زبان فارسی بعنوان تنها زبان رسمی و اجباری کشور در همه عرصه های جامعه اعلام گردیده و تلاش در جهت حذف و نابودی دیگر زبان های رایج آغاز گردید. زبان و ادبیات فارسی در مناطق غیر فارس زبان ترویج شده و در مقابل استفاده از زبان های محلی در مدارس و ادارجات ممنوع گردید. اسامی بسیاری شهرها و مناطق به نام های فارسی و گاه بدون معنی تغییر داده شدند مثلا ارومیه به رضاییه، آق قلا به پهلوی دژ و کمش دپه به گمیشان تغییر نام داده شدند.

ایران کشوری چند زبانی است و این فرهنگ ها و زبان های گوناگون ایرانی ها به یکسان فرهنگ ملّی ایران را تشکیل می دهند. آنها همگی ارزشهای فرهنگی ایران هستند. این واقعیت بایستی بصورت رسمی پذیرفته شده و براساس مبانی حقوق دمکراتیک، میراث شوم بجا مانده از دوران پهلوی حذف و حقوق فرهنگی ملل غیرفارس زبان، اعاده گردد. یکی از شروط لازم رفع ستم فرهنگی آن است که تدریس به زبان ملی هر منطقه بوده و علاوه بر آن زبان اداری و حقوقی نیز باشد. با توجه به این امر بایستی در ترکمن صحرا (بخش عمده استان گلستان کنونی و مناطق ترکمن نشین استان خراسان) زبان تحصیل و ادارجات به ترکمنی باشد. زبان فارسی نیز بعنوان زبان سراسری به همراه زبانهای رسمی مناطق ملّی، از سال تحصیلی معینی تدریس گردد.

****

در کشور ایران ملیت های متفاوتی زندگی می کنند. آنها متحدا جامعه ایران را می سازند. هیچ ملیتی دارای امتیاز ویژه ای در برابر ملت دیگر نیست. همه دوشادوش هم بار مصائب و دردهای این مملکت را کشیده اند. بر اساس مبانی دمکراسی می بایستی که همه ملل تشکیل دهنده ایران در یک سیستم فدرالی دارای حقوقی برابر باشند. این سیستم فدرالی نیز نمی تواند پدیده جدیدی برای این کشور کهنسال باشد، بلکه این نابرابری مابین ملل در ایران پدیده ای تازه است.

در ۹۰۰۰ سال قبل در دوره ایلامی نخستین دولت فدرال، که در تاریخ بشریت شناخته شده، با شرکت بیش از ٦٠ دولت بوجود آمد. در این سیستم حکومتی، شاهنشاه در رأس شاه های دولت های فدرال بود. شکل حکومتی در زمان اشکانیان و هخامنشیان نیز بصورت فدرال بوده است.

در ایران می بایستی، بر اساس واقعیت های موجود، زمینه های اجتماعی - سیاسی جهت یک دمکراسی ملّی ایجاد گردد. این دمکراسی از طریق اتحاد داوطلبانه همه این ملتهای ساکن ایران بر اساس عدم تمرکز و برابر حقوقی به پیش خواهد رفت. علیرغم ویژگی های ملّی هر ملت، منافع ملّی مشترک کشور ایران آنها را به هم پیوند می دهد. در این منافع ملّی همه سهم و وظیفه ای برابر دارند. عامل سرکوب، تحمیق و ایجاد جوّ مسموم ناسیونالیستی و برتری طلبی از جانب هر ملّتی بر علیه ملت یا ملتهای دیگر، ضربه و اقدامی بر علیه این همبستگی و منافع ملّی است. برابر حقوقی در همه عرصه های حیات جامعه تضمین گشته و داشتن ملیت، زبان و عقیده خاصی نباید امتیاز ویژه ای محسوب گردد. هرچند که این امر از جانب بخش وسیعی از نمایندگان سیاسی ملت حاکم، چه در حکومت به شکل قانونی و چه خارج از حکومت، برعلیه قشر عظیمی از جامعه ایران اعمال می گردد. تا زمانی که حکومت کاملا متمرکز بوده و علاوه بر آن منافع ملت معینی را نمایندگی کند و با در اختیار داشتن تمام اهرم ها و امکانات دولتی بخواهد به تنهایی تصمیم بگیرد که امکانات مادی این کشور چگونه تخصیص یافته و مورد استفاده قرار گیرد، صحبت از دمکراسی بطور عام بی معنی خواهد بود. این شرایط ناعادلانه سبب می گردد که مناطقی با استفاده از امکانات بیشتر و سرمایه گذاری های وسیع از رشد بهتری برخوردار گردند و برخی دیگر عقب نگه داشته شوند، که متأسفانه از جانب فعالین سیاسی ما بدون توجه به این امر «مناطق عقب مانده» نامیده می شوند.

تقسیم قدرت و مسئولیت های حکومتی بین حکومت مرکزی و حکومت های مناطق ملی بر اساس یک سیستم فدرالیسم می تواند مبنایی برای ایرانی آزاد و دمکراتیک باشد. در این صورت نیروها و امکانات مادی جامعه در خدمت سازندگی و زندگی بهتر همه ایرانی ها خواهد بود. درک این امر یکی از پر اهمیت ترین وجه ارائه راه حل برای جامعه چند ملیتی ایران است. این شیوه تقسیم قدرت موجب بازدهی بهتر امکانات موجود در هر منطقه و جوابگوی خواست ها و نیازها بر اساس ویژگی های آن خواهد بود. سیستم تقسیم قدرت بر خلاف نظر مبلغین برتری طلب نه فقط باعث تضعیف و یا پراکندگی ایران نخواهد شد،

بقیه در صفحه ۸

www.iran-archive.com

گذری بر تاریخ ترکمنان

نوشته زیر تلاشی است مختصر در راستای روشنگری منشأ پیدایش ترکمنان. این نوشته بی تردید خالی از اشکال و ایراد نیست. چرا که متکی به منابع و اسناد محدود و قابل دسترس نویسنده میباشد. بر مبنای تحقیقاتی که از جانب باستان شناسان و مورخین انجام گرفته، اخیرا تمدنی هشت هزار ساله در نزدیکی شهر عشق آباد کشف گردیده که به تمدن "انئو" Anew معروف گردیده است. محققین بر این عقیده اند که بین تمدن قدیم " انئو" و فرهنگ و تمدن امروزی ترکمن ها قرابت و خویشاوندی نزدیکی وجود دارد. آقای ب. گری نیز در کتاب زیر چاپ خود تحت عنوان "ترکمنان و سومرها" به رابطهٔ فرهنگ و زبان سومری و ترکمن ها پرداخته و از جمله در موارد فوق هم یافته های با ارزشی را ارائه نموده اند.

بر اساس پژوهش های تاریخی-باستانشناسی ، در ادوار مختلف تمدن های باشکوه و با عظمت با خودویژگی خاص در محدودهٔ ترکمنستان وجود داشته است. این تحقیقات نشان می دهند که طوایف ترکمن با پارتها روابط اتنو ژنتیک داشته اند. " پروسه پیدایش ترکمنها در محدوده بسیار کهن سیاسی- منطقه ای اقوام داغ ماساگت آغاز گشته است"(١).

در اواسط قرن اول قبل از میلاد در کناره های آرال هون ها سکنی می گزینند. در هم آمیزی اقوام قدیمی ساکن این منطقه با هون ها دربرگیرنده پروسه ای طولانی است. گمان آن میرود طوایف نویی که در نتیجه این آمیزش پا به عرصهٔ وجود نهادند ، در ترکیب و پیدایش بعدی ترکمن ها تا حد معینی نقش داشتند. طوایف آلان که در قرن اول قبل از میلاد در کناره های آرال تا کناره های آزوف می زیستند، در پیدایش ساکنین شمال ترکمنستان نقش مهمی ایفا نموده اند.

افتالیت ها

طوایف هون-افتالیت از نظر پیدایش و زبان، متشکل از اقوام گوناگونی بوده و در منابع تاریخی با اسامی مختلفی از آنها یاد شده است. در منابع بیزانس و روم آنها را "هون سفید"، "کیدارین ها "، در منابع ارمنی "هپتال ها" و" تتال"، در منابع چینی "ایه دا " و یا "ایدان "و در منابع عربی "هایتال" نامیده اند. افتالیت ها در پیدایش ترکمن ها نقش داشته و در ترکیب آن وارد شده اند. یکی از عناوینی که به افتالیت ها اطلاق می شد، یعنی آبدال ها در اسامی طوایف ترکمن همچون ساریق ها و چاودورها حفظ شده است(٢). در نیمهٔ دوم قرن پنجم میلادی افتالیت ها دولت مستقل خود را تشکیل میدهند. این دولت منطقه وسیع کناره های شرق دریای خزر، صحرای ترکمنستان ، کناره های آمودریا و شرق آن از جمله کناره های رود تجن و رود مرغاب را در بر می گیرد. در اواسط قرن ششم میلادی طوایف ترک دولت بزرگ خاقان های ترک را بوجود می آورند که در ترکیب آن اقوام آسیای میانه و آلتای شرکت می کنند. این دولت با همکاری و اتحاد ساسانیان با افتالیت ها وارد جنگ شده و ضربات سنگینی به آن وارد می کنند. بعد از سال های ٦٠ قرن ششم میلادی دولت افتالیت ها از هم می پاشد. خسروشاه اول مناطق گسترده ای را در شرق تا کناره های آمودریا تصرف می کند. از آن پس آمودریا مرز میان ساسانیان و دولت خاقان ترک تعیین می گردد(٣). با این وجود طوایف کناره های خزر استقلال خویش را نسبت به ساسانیان حفظ نموده اند(٤) ولی این اقوام تا حدود معینی تابع خاقان ترک بودند. تحت فشار این طوایف خسرو اول مجبور به کشیدن مرزهای ایران به جانب شرق یعنی مرزهای زمان فیروز گردیده و به جای دیوار زمان فیروز، دیوار دیگری را از دریا تا کوهها می کشد. (از استرآباد کنونی به جنوب غربی) (٥). سرآغاز خاقان ترک همانا اتحاد طوایف ترک در همسایگی اقوام آلتای بوده و میزان رشد اجتماعی-فرهنگی، قوانین زندگی و ترکیب اتنیکی آنان نشان دهنده آن است که این خاقان عبارت از اتحاد سیاسی- جنگی طوایف گوناگون بوده است(٦). بنا به نظر و. و. بارتولد کلمه ترک در مقام نخست نه معنای اتنیکی بلکه مضمون سیاسی داشته است(٧). در واقع این واژه بیانگر طوایف و اقوامی بودند که تحت حکومت خاقان ترک قرار داشتند. بعدها در نتیجه در هم آمیزی اجزای اتنیکی گوناگون و زبان های خویشاوند ترکی طوایف و خلق های بزرگ ترک پدید آمده اند. طوایف ترک که سران دولت خاقان ترک بودند، خود شیوه زندگی کوچ نشینی داشته اند و به خراج گیری از طوایف ساکن قانع بودند. حاکم دولت خاقان از جانب شورای طوایف تعیین می گشت. اتحاد بین ساسانیان و خاقان ترک بر علیه افتالیت ها، بزودی جای خود را به دشمنی می دهد. دستیابی به راه بازرگانی ای که از آسیای جنوبی تا شرق دور ادامه داشت، در این دشمنی نقش مهمی ایفا نموده است. در سال های هشتاد قرن ششم، دولت خاقان ترک در نتیجه زدو خوردهای داخلی و شکست در مقابل چین از هم می پاشد. بخشی از این دولت بزرگ که نواحی وسیع قزاقستان و مناطق کشاورزی سغد را در برمی گرفت و تا درجهٔ معینی از خودمختاری برخوردار بود، جدا شده که در تاریخ از آن به عنوان خاقان ترک غربی نام برده می شود. در اوایل قرن هفتم میلادی خاقان ترک غربی عبارت

←

www.iran-archive.com

از دولت بزرگی بوده و ازدریای خزر تاهندوستان جنوبی را دربر می گرفته است . این دولت در اثر حملات پیاپی چین تاب تحمل نیاورده و در اواسط قرن هفتم میلادی تحت سلطه چین قرار می گیرد. طوایف ترک کناره های دریای خزر و دهستان استقلال خویش را نسبت به ایران حفظ کردند. طوایف ترک تابع خاقان ترک بعد از فروپاشی این دولت هم تا میزان معینی استقلال خود را حفظ نموده و به سرکردگی خان ها و بیگ های محلی حکومت های محلی را ایجاد نمودند. در زمان حکومت خاقان ترک اقوام و طوایف ترک بسیاری به ترکمنستان کوچ کردند و همانها بودند که بعدها ترکمن ها را بوجود آوردند. طوایف محلی ای که در سابق تحت حکومت افتالیت ها در مناطق شرق خراسان، میانه های تجن و مرغاب زندگی می کردند، همچنان به زندگی مستقل ادامه داده و با تکیه و پشتیبانی خاقان ترک در حین حفظ استقلال، مبارزه بر علیه ایران را ادامه میدادند(٨).

ایستادگی در مقابل حملهٔ اعراب

افتالیت ها و ترک ها که در سایهٔ حکومت های نیمه مستقل متحد شده بودند، در مقابل هجوم اعراب ایستادگی نمودند. شهر های کناره های مرغاب را عرب ها پس از جنگ های طولانی تصرف کردند. ترک ها در خراسان در برابر هجوم اعراب به مقابله پرداختند. خاقان ترک در بلخ به جنگ علیه اعراب پرداخت. در صفوف سپاهیان نیزاك تارخان ترک ها و افتالیت ها بودند(٩). نبرد نیزاك تارخان، بر علیه اعراب تا اوایل قرن هشتم میلادی ادامه داشت. وی در سال ٧٠٩ میلادی به دست اعراب کشته شد. طوایف و اقوام کناره های دریای خزر (طبرستان، گرگان و دهستان) در مقابل حملهٔ اعراب سر تسلیم فرود نیاورده و با آنان جنگیدند. سپاهیان اعراب دچار شکست شدند. در سال ٧١٦ میلادی عرب ها با گردآوری لشکری بزرگ دوباره به دهستان لشکر کشی کردند. حاکم این منطقه که در منابع عربی از او به عنوان سول ترک نام برده می شود به مقابله با این تجاوزگری برخاست. این شهر به مدت ٦ سال در محاصره اعراب قرار داشت. مدافعین دهستان از شهر بیرون آمده و به جنگ و گریز با اشغالگران پرداخته و دوباره به داخل شهر بر می گشتند. محاصره طولانی، تمام شدن آب آشامیدنی و در نتیجه مبتلا شدن اهالی به بیماری های مختلف، سول ترک را وادار به مذاکره با اعراب نمود. غارتگران تنها سول ترک و ٣٠٠ نفر از وابستگان وی را تأمین جانی کردند. اعراب بعد از اشغال شهر ١٤ هزار اسیر ترکمن را کشتند(٩) بدین ترتیب اعراب در سال ٧١٦ میلادی مناطق ترکمنستان کنونی از کناره های دریای خزر تا کناره های آمودریا را به تصرف خود درآوردند.

اقوام ترک بعد از فروپاشی خاقان ترک غربی

در اوایل قرن هفتم با به لرزه درآمدن پایه های حکومت خاقان ترک غربی، طوایف و اقوام شمال آسیای میانه آغاز به مبارزه در راه استقلال نمودند. طوایف تورگش که در نیمه اول قرن هشتم به مدتی کوتاه به قدرت رسیدند، به شهربزرگ سیاب در جلگهٔ چو در چین حمله کرده، آن را ویران کردند. در سال ٧٦٦ م. غارلیق ها این شهر را از دست تورگش ها درآورده، این شهر را پایتخت اعلام می کنند. در همین اوان در ترکستان شرقی دولت اویغور تشکیل میگردد و کناره های آرال به دست بیگ ها و خان های اوغوز می افتد. در قرون نهم تا یازدهم میلادی در صحراها و شهر های آسیای میانه طوایف دامدار بسیاری زندگی می کردند. شمار بسیاری از این طوایف و اقوام از زمان های قدیم در آنجا ساکن بوده و به زبان های هندی-اروپایی سخن می گفتند (١٠). از آن جمله اند داخ ها، ماساگتها، ساکها و شمار زیادی هم ترک زبانانی بودند که از آسیای مرکزی آمده بودند. از این طوایف میتوان از طوایف خالاج، قارلیق و اغوز نام برد. خالاجها از قرن هفتم تا دهم میلادی به مناطق افغانستان کنونی مهاجرت کردند. قارلیق ها در مناطق بلخ و توده وسیع اغوزها در قرون نهم-دهم میلادی در اطراف دریاچه آرال و در نواحی قزاقستان کنونی زندگی میکردند. گروهی از اغوزها هم قبلا در مناطق خراسان ساکن شده بودند. احتمال آن میرود که نیاکان اغوزها هم بمانند دیگر اجداد طوایف ترک از شرق و شمال شرق به این مناطق آمده باشند. بر اساس منابع قرن دهم اغوزها در کناره های آرال مسکون بودند. بنا به شجره تراکمه اثر ابوالقاضی بهادر خان اغوزها بمدت چهار تا پنج هزار سال در مناطق اسنق کول و یانگی کنت زندگی میکردند و دیرتر به مناطق سیر دریا نقل مکان کرده اند. اعراب اغوزها را غوز و چینیها آنها را کس میگفتند(١١) . در قرن نهم از اغوزها بندرت نامی بمیان میاید در عوض عموما از ترکها یاد میشود. اما در قرن دهم اغوزها به نامی رایج در مناطق شمال ترکمنستان و جنوب غرب قزاقستان مبدل گشته و این نواحی عنوان صحرای اغوز بر خود میگیرند. دوراتی طولانی این واژه عنوان تمامی اقوام و طوایفی میگرددکه در کناره های آرال زندگی میکنند. بنا به روایتی اغوزها ٢٤ طایفه بودند. در قرن نهم میلادی ، محمود کاشغری تعداد طوایف اغوز را ٢٢ دانسته و هر یك از این طوایف را شاخه ها و شعب دیگر تقسیم میکند(١٢). رشیدالدین تاریخ نویس قرن سیزده تعداد طوایف اغوز را عبارت از ٢٤

www.iran-archive.com

طایفه اصلی و ٦ طایفه خویشاوند میداند (١٣). عناوین طوایف اغوز در آثار بسیاری از تاریخ نویسان شرق دیده میشود و این اسامی توسط طوایف ترکمن ، تا همین اواخر هم حفظ شده اند(١٤). در آثار نویسندگان شرق اغوز به طوایف ساکن کناره های آرال و شرق دریای خزر اطلاق گشته، شامل کلیه طوایفی بوده که از قدیم در این منطقه ساکن بوده اند و از جمله طوایفی را هم که از آسیای مرکزی به این نواحی کوچ کرده اند، در بر گرفته است(١٤) . ترکهائی که به این نواحی آمدند، از جمله اغوزها، ساکنان قدیمی این مناطق را در خود آمیختند. این پروسه آمیزش دورانی طولانی را بخود اختصاص داده است. بر اساس منابع قرن یازدهم اغوزها از لحاظ اتنیکی گونه گون بوده اند و در میان اغوزهای سیردریا اقوام مغول بصورت وسیع دیده میشوند. اغوزهای سیردریا کوتاه قدترین ترکمنها بوده و چشمهائی کوچك دارند(١٥). طوایفی که در صحرای اوغوز ساکن بودند، زبان یکسانی نداشتند. بر اساس منابع قرن یازدهم زبان ترکی منتسب به اوغوزها، زبان حاکم در بین این طوایف بوده است. زبان ترکمنی کنونی از خانواده این زبان می باشد(١٦). واژهٔ ترکمن به علت نزدیکی یا شباهت به کلمه (To-ku-mong• که اصطلاحی جغرافیایی است و در دایره المعارف تون-دیان چین در قرن هشتم میلادی از آن نام برده شده است و احتمالاً منظور از آن جلگهٔ رود چو بوده است، یکسان گرفته شده است. در منابع عربی کلمه ترکمن در قرن دهم برای اولین بار در اثر جغرافی دان معروف مقدسی دیده می شود. به احتمال زیاد اوغوزهای کناره های خزر از قرن دهم میلادی عنوان ترکمن ها را به خود گرفتند. رشیدالدین در دیوان خود در اوایل قرن چهاردهم میلادی چنین می نویسد:"در عهد باستان کلمه ترکمن وجود نداشته است. طوایف صحرا نشین ترك عموماً ترك ها خطاب می شدند. هر طایفه یا قومی هم اسم یا عنوان ویژه ای داشته است. اوغوزهایی که به اطراف و اکناف ماورالنهر و ایران مهاجرت نموده اند در اثر تأثیر محیط از لحاظ شکل و قیافه به تدریج به تاجیك ها شباهت پیدا کردند. از آنجا یی که آنها تاجیك نبودند، تاجیك ها آنها را ترکمنان یعنی "ترك مانند" نامیدند"(١٧). نویسندهٔ قرن هفدهم ابوالقاضی نیز نظری همانند دارد. بر اساس نوشته های قرون چهارده تا هفده میلادی می توان گفت که ترکمن های آن دوران ضمن تفاوت شکل ظاهری با دیگر طوایف ترك، زبان یکسانی با آنها داشته اند. مروزی نویسنده قرن دوازدهم بر این عقیده است که آن بخش از اوغوزها که اسلام را پذیرفتند، ترکمن ها نام گرفته اند. برخی از محققین نیز بر این عقیده اند که آن گروه از طوایف و اقوام ترك زبان و صحرا نشین صرف نظر از تعلق طایفه ای و قومی که با ایلات خراسان و خوارزم روابط تنگاتنگی داشته اند عنوان ترکمن ها را گرفتند.

یاز

منابع :

١. مسائل بنیادی پیدایش خلق های آسیای میانه. س. پ. تولستوف.

٢. دربارهٔ ترکمن های سارنق. گ. ی. کارپوف. عشق آباد ١٩٤٥.

٣. J.Marquart.Eransahr

٤. تاریخ خلق ترکمن و. و. بارتولد.

٥. گزارش دربارهٔ دریاچهٔ آرال و پایینه آمودریا از دوران باستان تا قرن هفده. و. و. بارتولد.

٦. تاریخ باستان سیبری جنوبی. س. و. کیسلف.

٧. شرح تاریخ خلق ترکمن و. و. بارتولد.

٨. تاریخ فارس ها و عرب ها ی. ت. نولدکه.

٩. اسناد درباره ترکمن ها و ترکمنستان. جلد اول.

١٠. چگونگی پیدایش ترکمن ها. آ. یو. یاکوبوسکی.

١١. دربارهٔ ساکنین آسیای میانه در عهد باستان. ای. یا. بیچورین. ١٢. دیوان لغت الترك. محمود کاشغری.

١٣. جامع التواریخ. رشیدالدین.

١٤. در جستجوی تمدن خوارزم باستان. س. پ. تولستوف.

١٥. اسناد درباره ترکمن ها و ترکمنستان. مسعودی.

١٦. طبقه بندی زبان های ترك در ارتباط با دوره بندی تاریخی. تفاوت ها و اشکال. ن. آ. باسکاکوف.

١٧. اسناد درباره ترکمن ها و ترکمنستان. رشیدالدین.

ادامه از صفحه ٣

در ترکمن صحرا درب

کلاس سواد هم ندارند . مردمی که شاهدند روحانیون آنها نیز تحت فشار قرار دارند . آقای خاتمی اگر واقعا خواستار جامعه مدنی باشد ، که در آن انسانها برابر حقوق بوده و به انسانیت احترام گذاشته شود ، بایستی که در عمل نشان دهد . حل اینگونه مسائل را نمیتوان موکول به فیصله یافتن درگیری بین خاتمی و جناح راست نمود . بلکه آقای خاتمی می تواند با حل اینگونه مسائل نیروی بیشتری را در پیشبرد دیگر برنامه هایش تحت حمایت خود داشته باشد .

گلدی

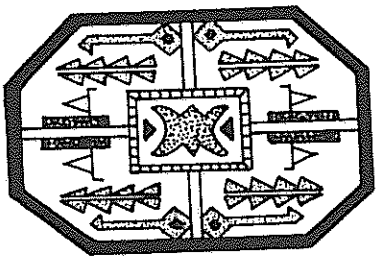

تِمیرچین گُل (ترکمن) گُلِ میله‌بندی

temirdschin gül temirčin göl

ادامه از صفحه ۵

فرهنگ فدرالیسم

بلکه دقیقا در خدمت همبستگی واقعی ملی بوده و درست این شیوه بصورت آزادانه و آگاهانه حافظ تمامیت ارضی ایران و سربلندی آن خواهد بود .

مئراد

www.iran-archive.com

حوزه دریای خزر، صحنه مبارزات بر سر نفت

در حوزه دریای خزر با گذشت هشت سال از فروپاشی شوروی مبارزه بر سر نفت و گاز دریای خزر و مسیر انتقال آن به بازارهای بین المللی همچنان ادامه دارد. این مبارزه را میتوان با مبارزه معروف یعنی "بازی بزرگ" بین روسیه و بریتانیای کبیر بر سر قدرت و نفوذ در آسیای میانه مقایسه کرد.

تا حالا پیرامون نفت و گاز در بستر دریای خزر آمارهای متفاوتی از سوی شرکتهای نفت جهانی ارائه شده است. یکی بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ میلیارد بشکه و دیگری بین ۲۰ تا ۳۰ میلیارد بشکه و دیگری ۲ میلیارد تن حدس زده می شود. خدا میداند چقدر نفت و گاز در بستر دریای خزر وجود دارد. در پایتخت های کشورهای حوزه دریای خزر باکو ، عشق آباد و آلماتا تنها و تنها پیرامون نفت و گاز در بستر دریای خزر صحبت میشود: کدام شرکتهای نفتی با هم همکاری میکنند. کدام شرکت نفتی تکنولوژی در اختیار میگذارد و از کدام مسیر نفت و گاز دریای خزر به بازارهای بین المللی عرضه میشود؟

هر یك از کشورهای حوزه دریای خزر بنوبه خود سعی میکنند شرکتهای نفت خارجی را برای استخراج نفت و گاز از بستر دریای خزر بسوی خود جلب کنند. آذربایجان نسبت به دیگر کشورهای ساحلی دریای خزر در حال حاضر بیشترین قرارداد نفتی را با شرکتهای خارجی بسته است. شرکتهای نفت روسیه ، اروپا ، ژاپن ، آمریکا و ایران مشتریان نفت آذربایجان میباشند. بیشترین قسمت منابع نفتی در بستر دریای خزر در قسمت شمال دریای خزر یعنی در داخل مرزهای آبی قزاقستان قراردارند. در این قسمت تاکنون ۱۵۰ چاه نفت کشف شده است. در سال ۱۹۹۳ شرکتهای نفت آمریکا اولین شرکتهایی بودند که برای بهره برداری از چاه نفت تنگیز قزاقستان با این کشور قرارداد نفتی بسته اند. اخیرا هم این کشور برای کشف و استخراج نفت در ۱۲ بخش آبی در محدوده آبی خود با شرکتهای نفت خارجی قرارداد بست و همچنین از کارشناسان انگلیسی برای فرمول بندی نظام حقوقی جدید دریای خزر کمك خواست. بیشترین منابع گازی که جمعا ٦٩٤٣ میلیارد متر مکعب است در بستر دشت قره قوم در ترکمنستان قرار دارد. ترکمنستان در بستن قراردادهای نفتی با شرکتهای نفت جهانی نسبت به قزاقستان و آذربایجان عقب افتاده است و حال هم سعی میکند عقب افتادگی خود را هر چه سریع تر جبران کند بدین خاطر نیازاف ، رییس جمهور ترکمنستان، تویلی قلی اف را مسئول این امر نموده است . قرقیزستان بین ترکمنستان و قزاقستان ازبکستان قرار دارد. این کشور بر خلاف همسایگان خود از ذخایر نفتی و گازی خیلی کمتری بر خوردار است . ازبکستان توسط همسایگان خود ترکمنستان و قزاقستان احاطه شده است و هیچگونه راه آبی ندارد . ازبکستان با ٢٤ میلیون نفر جمعیت یکی از کشورهای پرنفوذ منطقه میباشد.

یکی دیگر از اختلافات کشمکش بر سر نظام حقوقی دریای خزر میباشد. کدام چاه نفت به کدام کشور تعلق دارد؟ تا سال ۱۹۹۱ دریای خزر بر پایه عهدنامه دوجانبه روسیه و ایران در سال ۱۹۲۱ اداره شده است . اما بعد از فروپاشی شوروی دریای خزر از هیچگونه نظام حقوقی برخوردار نیست. از نقطه نظر روسیه و ایران هر کشور ساحلی میبایست از محدوده هایی بنام منطقه انحصاری اقتصادی برخوردار شود . حال آنکه مساحت باقیمانده باید به پیروی از نظام حاکم بر دریاهای بسته و دریاچه های بین‌المللی تابع حکومت مشترك باشد و بر اساس مالکیت مشاع اداره شود. کشورهای آذربایجان و قزاقستان میگویند که دریای خزر باید بر پایه یك سلسله خطوط فرعی میان پنج کشور ساحلی تقسیم شود و هر کشور منطقه زیر مالکیت خود را آنگونه که خود می خواهد اداره کند.

در چند ماه گذشته موضعگری روسیه در قبال نظام حقوقی دریای خزر دچار تحول شد و بتدریج به نظریه تقسیم تمایل یافت و در واقع آذربایجان با پشتیبانی آمریکا و در پیوند نزدیك با ترکیه توانست سایر کشورهای ساحلی دریای خزر را بر علیه ایران بسیج کند. بدین ترتیب به ائتلاف استراتژیکی چندین ساله بین روسیه و ایران نقطه پایان گذاشت. موضع ترکمنستان هم در این مورد در راستای مواضع روسیه تغییر یافته است. این چرخش ترکمنستان به این معنی نیست که این کشور اختلاف خود را با آذربایجان پیرامون برخی از چاههای نفت در دریای خزر کنار گذاشته و با هم آشتی کرده باشند بر عکس هر یك از کشورها دارای مرز آبی در دریای خزر میباشند و مرزهای آبی ترکمنستان دائما توسط ناوهای گشتی روسیه پاسداری میشوند. اختلافات این دو کشور بر سر چاههای نفت به دیگر عرصه ها هم سرایت کرده است مثلا حمل و نقل عمومی بین شهرهای بندری باکو و ترکمنباشی (کراسنوودسك سابق) خیلی محدودشده است و شرکت هواپیمایی هر دو کشور پرواز خودشان را قطع کرده اند.

تفاوت بازی معروف "بازی بزرگ " با مبارزه کنونی در این است که اولا مبارزه بر سر منابع زیرزمینی آسیای میانه دارای بازیگران زیادی میباشد، هم از داخل وهم از خارج منطقه . دوما اینکه مبارزه کنونی مبارزه بر سر تصاحب

آسیای میانه توسط امپراطوری روسیه نیست ،

خود کشورهای آسیای میانه که به دنبال

فروپاشی شوروی مستقل شده اند جزو بازیگران

www.iran-archive.com

ادامه از صفحه ٩

حوزه دریای خزر...

این بازی کنونی میباشند. ضمنا برای کسب قدرت و نفوذ در منطقه، مساله مسیر انتقال نفت و گاز دریای خزر به بازارهای بین المللی هنوز حل نشده است. در حال حاضر خط لوله های نفتی و گازی ابغیر از خط گاز ترکمنستان که اخیرا به ایران کشیده
شده است) از خاک روسیه میگذرند. با توجه به افزایش تولیدات نفتی و گازی بین سالهای ٢٠٠١ و ٢٠٠٢ احتیاج به خط لوله دیگر و مسیر دیگر میباشد. در تئوری نفت و گاز دریای خزر را از تمامی جهات میتوان به بازارهای بین المللی رساند.

نفت قزاقستان

١ . از طریق شمال دریای خزر به خاک روسیه به نواروسیسک یکی از شهرهای بندری روسیه در دریای سیاه .

٢ . از طریق آذربایجان . گرجستان به دریای سیاه .

٣ . از طریق آذربایجان . ارمنستان به ترکیه .

٤ . از طریق خاک خود قزاقستان به چین .

نفت اذربایجان

١. از طریق خط لوله موجود نواروسیسک دریای سیاه .

٢ . از طریق گرجستان به دریای سیاه .

٣ . از طریق ارمنستان به ترکیه .

نفت ترکمنستان

١. از طریق آذربایجان گرجستان به دریای سیاه

٢ . از طریق اذربایجان . ارمنستان به ترکیه .

٣ . از طریق شمال غرب ایران به ترکیه .

٤ . از طریق شمال ایران به خلیج فارس .

٥ . از طریق افقانستان پاکستان به اقیانوس هند.

کشورهای صاحب نفت در آسیای میانه در ساحل دریای خزر که برای تامین نیازمندیهای برنامه های توسعه اقتصادی و حفظ موقعیت سیاسی خود شدیدا نیاز به درآمد نفت دارند و چون سرمایه ای برای اجرا پروژه های نفتی ندارند ، نیازمند کشورهای خارجی خصوصا آمریکا میباشند.

با توجه به کشمکش ها و جنگ و دعواها بر سر مسیر انتقال نفت و گاز دریای خزر و با توجه به منافع های مختلف پیش بینی انجام طرحهای صادرات نفت در حوزه دریای خزر مشکل میباشد. ولی یك چیز واضح است که نفت و گاز دریای خزر در قرن آینده از طریق مسیرهای مختلفی وارد بازارهای بین المللی خواهد شد.

موسی

ترور سردار بلوچ در ایران

سردار شریف خان گمشادزهی، یکی از جوانان تحصیلکرده طایفهٔ گمشادزهی همراه با برادر و دامادش توسط ماموران جمهوری اسلامی ترور شدند. سردار شریف خان، سردار نادر خان و فقیر محمد خان در حین بازگشت از زاهدان به سراوان در بین راه مورد حمله بسیجی های مسلح قرار می گیرند. افراد مسلح بسیجی که ماموران ویژهٔ ای از بسیج کرمان بودند با نقشهٔ قبلی در کمین بودند و آنها را قتل رساندند و به کرمان بازگشتند. قتل این افراد هیچگونه عکس العملی در مطبوعات داخل کشور نداشت و حتی نشریاتی مانند جامعه و یا دیگر نشریات خبر آن را درج نکردند. مقامات دست نشاندهٔ محلی علت قتل را اختلافات طایفه ای طرح کردند و این خود نشانگر این است که جمهوری اسلامی سعی دارد اختلافات طایفگی را در بین بلوچ ها دامن بزند و آنها را به جان هم بیاندازد. سردار شریف خان جزو مبارزین بلوچ بود و با رژیم جمهوری اسلامی مبارزه میکرد.

لازم به یادآوری است که سردار خلیل خان پدر سردار شریف خان نیز پیش از آن به صورت مرموزی مرده بود.

نامهٔ سرگشادهٔ جامعهٔ اهل سنت ایران به خاتمی

بدنبال محکومیت ایران از طرف کمسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد مبنی بر سرکوب اقلیت های مذهبی و سفر سه روزهٔ محمد خاتمی به استان سیستان و بلوچستان که بیشتر جنبهٔ اقتصادی داشته و کمترین اشاره ای به سرکوب و ظلم و ستم در حق سنی های بلوچستان و دیگر نقاط ایران نشده، دفتر جامعه اهل سنت در لندن در نامهٔ سرگشاده ای به خاتمی نوشته و از وی درخواست کرده است که در رفع ستم از اهل سنت نیز بکوشد. این نامه با امضای عبدالرحیم علامه زاده، یکی از روحانیان سرشناس بلوچستان نوشته شده و در مطبوعات ایرانی خارج از کشور نیز انعکاس یافته است. در بخشی از این نامه به دستگیری شهردار تهران نیز اشاره میشود، ستمی که بر شهردار تهران رفته است به یك حادثهٔ ملی مبدل گردیده ولیکن ترور علما و اندیشمندان اهل سنت در دولت جنابعالی نیز همچنان ادامه دارد "آخرین نمونه آن ترور نافرجام مولوی موسی در قندهار می باشد." . در نامه اشاره ای نیز به پایمال شدن حقوق اداری سنی ها شده که آنها نه فقط به مقام های بالا در ج. ا. نرسیده بلکه مقام های پائینتری نیز بدست نیاورده است و مردم کرد، بلوچ و ترکمن ... که بخش بزرگی از جمعیت ایران را تشکیل میدهند ، ستم های بسیار دیده اند که حتی به یك مورد آن رسیدگی عادلانه ای نشده است.

www.iran-archive.com

Türkmenistan ylymlar akademiýasynyñ akademigi Myrat Annanepes-iñ **Taryh dogruçyl öwrenilende** diýen ýazgysyndan gysga bölekler. 2-nji tema:

Gökdepe tragediýasy

(1-nji bölüm)

1880-1881-nji ýyllarda Kaspi deñziniñ kenaryndaky Mihaýlow aýlagyndan Gyzylarbada çenli çekilen Zakaspi demir ýol hut strategiki pähimden ugur alnyp gurlupdy, oña harby ýol diýilýärdi. 1880-nji ýylyñ tutuş dowamynda ol diñe harby ýükleriñ daşalmagyny üpjün edipdi, patyşa goşunlarynyñ türkmen sähralaryna çuñňur aralaşmagyny mazaly ýeñilleşdiripdi. Bu demir ýol soñky ýyllarda-da hut şu funksiýany ýerine ýetiripdi.

General Lomakiniñ ýolbaşçylygyndaky ilkinji Ahal-teke ekspeditsiýasy 1879-nji ýylyñ awgustynda şowsuz tamamlanandan soñ, patyşa hökümeti haýal etmän, Ahal-teke oazisini almak üçin ikinji ekspeditsiýa güýçli taýýarlyk görüp başlaýar. Bu taýýarlyk gaty düýpli hem Ahalyñ tekelerinden ar almak ruhunda geçirilipdir. 1880-nji ýylyñ ýanwarynda ikinji ekspeditsiýanyñ komanduýuşisi edilip 1877-1878 nji ýyllarda rus-türk urşunda tapawutlanan söweşjeñ M.D.-Skobelew bellenilýär. Ol ägirt köp mukdarda ýaragy, aýratynam artilleriýany, ok-därini, geýim-gejimi, azygy, mal üçin iýmiti alýar we daşap başlaýar, bu zatlary taýýarlamak üçin polkownik N. I. Grodekowyñ ýolbaşçylygyndaky ýörite komandany Demirgazyk Eýranyñ serhet ýakasyndaky raýonlara iberýär, Skobelew gorhanadan alyp bilen hemme zadyny alypdyr,

> Gökdepe galasyny tas elleri ýaragsyz diýen ýaly goran adamlar haýran galarlyk derejede agzibirlik, tutanýerlilik hem köpçülikleýin gahrymançylyk görkezipdirler. Patyşa goşunlaryna olaryñ arasyndan ýekeje dönüklik eden ýa-da içaly bolmaga razylyk beren adam tapmak başartmandyr.

özem ol „wagşylara garşy hemme zat gerek bolar; ýeñmek diýmek haýran galdyrmakdyr; olaryñ aňyna zarba urmak gerek“ diýip gaýtalamagy halaýar eken. Şonuñ bilen bir wagtda Skobelew, ýerli ýagdaýlary bilmek üçin tükeniksiz razwedka çozuşlaryny geçiripdir, hut Gökdepä çenli ähli türkmen obalaryny tozdurypdyr, olara hojalyk işleri bilen meşgul bolmaga (ekin ekmäge, hasyl ýygnamaga, mal bakmaga we ş.m) mümkinçilik bermändir, Russiýanyñ Eýrandaky wekilinden we serhet ýakasyndaky häkimiýetlerden Goçantdaky hem Büjnürtdäki horasan kürtleriniñ Ahal tekeleriniñ garşysyna çozuşlar gurap durmagyny haýyş edipdir. Ol 1880-nji ýylyñ 20-nji iýunynda Russiýanyñ Eýrandaky wekiline iberen telegrammasynda şeýle habar beripdir: „Biz ýurdy tä Gökdepä çenli tozdurdyk. Horasan kürtleriniñ çozuşlary hem Gökdepe bilen Aşgabat aralygyny tozdurmak üçin guralsa maksada laýyk bolardy. Esasy zat tekeleriñ azyk zapaslaryny, emläklerini otlamakdan, mallaryny ellerinden almakdan ybarat“. Ol çozuşlaryñ möçberini „ýeterlik çäklere“ ýetirmegi haýyş edipdir we „däri hem gülle“ kömegini bermäge wada beripdir. (1)

→

www.iran-archive.com

گزارش سازمان ملل دربارهٔ حقوق بشر در ایران

موریس کاپیتورن بازپرس ویژه حقوق بشر سازمان ملل در امور ایران در گزارش خود در پنجاه و چهارمین اجلاس کمسیون حقوق بشر سازمان ملل در ژنو خاطر نشان می کند که وضع حقوق بشر از زمان ریاست جمهوری محمد خاتمی و از جمله سنگسار و قطع دست مجرمان بدتر شده است.

بر اساس این گزارش در سال ۱۹۹۷ میلادی ۱۹۹ نفر در ایران اعدام شدند که ۹۵ مورد آن در ملا عام انجام گرفته. بسیاری از سنگسارها در شهر های بزرگ از جمله تهران، همدان ، اصفهان و کرمانشاه اجرا شده است. در بخشی از این گزارش آمده است که بنا به حکم دادگاه در یک مورد چهار انگشت مردی به جرم سرقت دوربین در تهران و در مورد دیگر دست های دو نفر به جرم دزدی و جعل اسناد از مچ بریده شده است. گزارش کاپیتورن خشم جمهوری اسلامی ایران را برانگیخت و تبلیغات گسترده ای را در جهت خنثی سازی اثرات آن بکار گرفت. محمود محمدی سخنگوی وزارت خارجهٔ جمهوری اسلامی در مصاحبه ای با "ایرنا" می گوید: این گزارش نتوانسته تفاوت ها و ویژگی های فرهنگ های مختلف را در نظر بگیرد و از حقوق بشر بهره برداری سیاسی میشود. حجت السلام عباسی فرد معاون اجرائی قوهٔ قضائی نیز در این رابطه می گوید: گزارشگر کمسیون حقوق بشر باید به جای تأثیر پذیری از سیاست های صهیونیستی و جنجال های تبلیغاتی به بررسی و شناخت واقعیت های موجود از قبیل پشتوانهٔ مردمی ..و آزادی مردمی و آزادی های مشروع برای زنان ، جوانان واقلیت های مذهبی بپردازد. در گزارش آقای کاپیتورن هیچگونه اشاره ای به پایمال شدن حقوق اقلیت های ملی در ایران نمی شودبایستی تبعیض در مورد اقلیت های ملی ایران را نه فقط از جنبهٔ مذهبی بلکه از نظر ملی نیز نگریست. در گزارش همچنین از آزادی بیان ابویژه مطبوعات! نیز سخن میرود و از اقدامات محمد خاتمی و دولت او تقدیر میکند. شاید لحن ملایم این گزارش باعث گشت که علی خرم نمایندهٔ دائم ایران در مقر سازمان ملل در ژنو می گوید، با تمام این احوالات ایران با نمایندهٔ کمسیون حقوق بشر همکاری خواهد کرد. انتظار می رفت که آقای کاپیتورن بر خلاف گزارشات قبلی به سرکوبی اقلیت های ملی که نقض آشکار حقوق بشر را متجلی می سازد اشاره می کرد.

Ahalyñ ilatynyñ şu hili ÿagdaÿda özüni nähili duÿandygyny göz öñüne getirmek kyn däl. Patyşa goşunlarynyñ täze ÿörişe taÿÿarlyk görÿändigi bilen baglanyşykly her hili myş-myşlar ÿaÿrapdyr. Bu işde Eÿranyñ demirgazyk welaÿatlarynda peÿda bolan iñlis agentleri aÿratynam jan edipdirler. Olar ahyryna çenli söweşmäge çagyrypdyrlar, ÿarag hem pul kömegini wada beripdirler. O'Donowan bolsa ruslaryñ tekelere nähili kysmat taÿÿarlaÿandyklary barada myş-myşlar ÿaÿradypdyr, „erkekler çapyljak, aÿallar esgerlere beriljek, ÿer hazynanyñ hasabyna geçiriljek"(2) diÿip wehim salypdyr. Bu hili myş-myşlar onsyzam howply ÿagdaÿlary çylşyrymlaşdyrypdyr, rus goşunlary eger Ahaly basyp alaÿsalar, türkmenleri ÿaragsyzlandyrarlar, olary öz ÿurdundan sürgün ederler, aÿallardyr çagalary bolsa esgerlere paÿlap bererler diÿip, halky gorkuzÿan musulman ruhanylarynyñ arasyndaky fanatiklere ÿardam edipdir. Ahalyñ şeÿle dartgynly ÿagdaÿda galan tekeleri maslahat sorap, Hywa hanyna ÿüz tutupdyrlar, Goñşy Horasan häkimlerine bolsa „özleriniñ Saragta, Büjnürde, Goçanda hem Daraÿygeze göçüp barmaklaryna rugsat etmeklerini, serhet ÿakasyndaky welaÿatlarda galla satyn almaga ygtyÿar bermeklerini sorap" ÿüz tutupdyrlar. ¥öne Russiÿanyñ Eÿrandaky wekiliniñ zor salmagy esasynda, olara göçüp barmaga rugsat etmekdenem, galla satyn almaga ygtyÿar bermekdenem ÿüz dönderipdirler. Olar Tejene we Mara göçüp barmagy ÿüreklerine düwüpdirler. ...

Dowamy bar

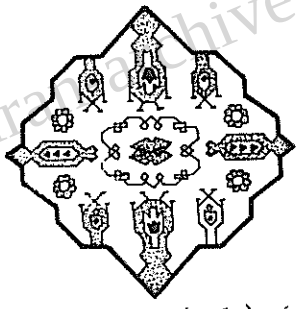

ارنمن (ترکمن) ترنج

Örtman H. -

www.iranarchive.com

نویسنده: حسین صمدی

فرهنگ شاعران ترکمن ـ

ذلیلی

ذلیلی Zalili . نام ادبی قربان دردی فرزند محمد دولت . (سده ۱۲ هـ. ق. \ ۱۸ـ۱۹ م) . شاعر ترکمن از تبار گوگلان تیره گرکز . ذلیل واژه عربی و به معنی خوارشده است : از زمان و چرایی گزینش این نام آگاهی نداریم . گمان می رود از گاه گرفتاری و تبعید به خیوه برای ناشناخته ماندن، دوری از گزند دشمن و نیز اعتراض آن را برگزیده باشد. منابع درباره میلادش چندگویی دارند و سال آن را از ۱۷۷۹ تا ۱۷۹۵ میلادی بر شمرده اند. ذلیلی در قره گوزی \ قاراقوزی، از روستاهای گنبدکاوس در کناره اترک، به دنیا آمد. مادرش، خرما\خورما، فرزند دولت محمد II . با نام ادبی آزادی (۱۱۱۲ـ۱۱۷۲) سخنسرای بلندآوازه ترکمن، بود. آموزشهای نخستین را در درس خانه قاری قلعه\قاراقلا و نیز یک چند نزد دایی اش مختومقلی فراغی، پرآوازه ترین سراینده ترکمن، فرا گرفت. سپس برای پیگیری آموخته ها به مدرسه مشهور شیری غازی خیوه رفت. پس از چند سال به زادبوم خود قاری قلعه بازگشت. برای گذران زندگی دهقانی و زرگری پیشه کرد و در زرگری و نقره کاری کارآزموده شد. زمان کوتاهی نیز آموزگاری کودکان روستا کرد. دوستدار دختری به نام دوندی شد اما نداشتن دارایی وی را از این ازدواج باز داشت. به ناچار نوری نامی را به همسری برگزید. برخی منابع از یک پسر او به نام محمد دولت یاد کرده اند. در ۱۸۱۴ میلادی محمد رحیم، خان خیوه ، به سرزمین گوگلان ها یورش برد و آنها را درهم شکست. آنگاه از هراس پایداری و شورش آنان، ذلیلی و گروه زیادی را به نزدیکی خیوه تبعید کرد. پس از چند سال وی به همراه برخی دیگر، از آنجا گریخته و به دیار خود بازگشت و همانجا زیست تا جان سپرد. زمان مرگ او، چون میلادش، به درستی پیدا نیست.

شماری از منابع آورده اند که وی نزدیک به ٦۵ سال زندگی کرد. برخی درگذشت وی را از سال ۱۸۴۴ تا ۱۸۵۰ میلادی دانسته اند. از آرامگاهش نیز نشانی به دست نیست. ذلیلی از شاعران میهن دوست، مردم گرا، آگاه به فرهنگ توده، آشنا به ادب ترکی، ترکمنی و فارسی به شمار می آید. وی با آرتیق محمد سیدی، مشهور به سیدخوجه، شاعر ترکمنی سرای هم خاک و هم روزگار، دوستی دیرینه داشت و این دوستی در سروده های هر دو آمده است؛ اما شماری از منابع به خطا از دوستی وی و سید نظر سیدی، دیگر سخنور ترکمن از تبار ارساری یاد کرده اند. زندگی و سروده های ذلیلی و مختومقلی افزون بر خویشاوندی نزدیک و شاگرد و استادی، همانندی زیادی دارند: دانش آموزی در شیرغازی، ناکامی در مهرورزی به سبب نداشتن ثروت، پیشه زرگری و هنر شاعری، ستایش زندگی درست، انسان والا، رنجبران و تهی دستان ؛ ستیز با نادانی و خرافه گرایی، دین ریایی، مبارزه با فرمانروایان و ستمگران، فراخواندن ترکمنها به همدستی، همگامی برای بنیاد نهادن سرزمین و حکومتی مستقل. تاکنون از همه سروده های او تنها نزدیک به ۱۲۰ سرواد شناسانده شده است. نخستین بار بخشی از سروده هایش با نام « تورکمه نیک مه شهور غوشغیچیلاریندان ماختوم قولی نیک یه که نی زه لیلی غوشغیلاریدور» در عشق آباد (پالتارتسکی، ۱۹۲٦، ۵۷ ص) منتشر شد. در ایران، داشته های شعر وی پیش از بهمن ۱۳۵۷ خ با نام « قربان دردی ذلیلی نینک دیوانی » (کنبد کاوس: قابوس نشریاتی، بی تا. ۸۴ ص) به چاپ رسید همین کتاب در ۱۳۵۸ خ (کنبد کاوس: قابوس نشریاتی، ۸۴ ص) بازچاپ یافت.

کتاب شناسی او به فارسی

۱ـ مقاله

ـ « ذلیلی» (نگاهی به زندگی و سروده هایش) . ترکمستان ایران. ۲. ش۱۲ (شهریور ۱۳٦۷) ۱۱.۵.

ـ «ذلیلی شاعر وطنپرست و انساندوست برجسته ترکمن». ایل گویجی. ش۱۰ (تابستان۱۳٦٦) ۱۲ـ۱۷.

ـ عاشورپور، نورمحمد«سیدی، دو شاعر مبارز با یک تخلّص». ترکمنستان ایران.۲، ش۵ (آبان ۱۳٦۷) ۲. ۱۱وش۱٦ (آذر)۲، ۱۰ و ش ۱۷ (دی) ۵، ۱۰. (پراکنده درباره ذلیلی)

ـ عاشورپور، نورمحمد؛ آق، نورمحمد، «سید نظر سیدی- شاعر مبارز ترکمن». در قلمرو مازندران، جلد۱ (بهار ۱۳۷۰) ۴۹ـ٦۰ (پراکنده درباره ذلیلی).

۲ـ در کتابها

ـ بدخشان، قربان صحت، نامهای ترکمنی (ترکمن آدلاری)، گنبدکاوس :یاختی،۱۳٦۹:۱۱.

ـ بیگدلی، محمدرضا، ترکمنهای ایران، تهران: پاسارگاد، زمستان ۱۳٦۹: ۲۵۴.

ـ زیادلو، فروزان، ترکمن صحرا، بی جا،بی نا، اردیبهشت ۱۳٦۹:۲۵۴.

ـ سارلی، ارازمحمد، تاریخ ترکمنستان، تهران: وزارت امور خارجه، مؤسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۷۳ـ ج ـ : ۱\۱۸.

ـ صمدی، حسین، کتابنامه مازندران، ساری: سازمان برنامه و بودجه استان مازندران، ۱۳۷۲، ۲ج : ۵۷۹، ۵۸۳ (ش ۴۷۹۴، ۴۸۲۳).

ـ قاضی، مراددردی، شرح حال فارسی مختومقلی و محمدولی کمینه، گنبدکاوس: قابوس نشریاتی، بی تا: ۹.

ـ قربان صحت اف، قربان دردی، دعوت، ترجمه ایل گویجی، گنبد: ایل گویجی، اردیبهشت ۱۳٦۰: ۱۲.

ـ کسرائیان، نصرالله، ترکمنهای ایران، متن و شرح عکسها زیبا عرشی، تهران: بی نا، تابستان ۱۳۷۰: ۳٦.

ـ کلی، امین الله، تاریخ سیاسی و اجتماعی ترکمن ها، تهران: علم، زمستان ۱۳٦٦: ۲۵۲ـ ۲۵۳ و نگاره ش ۲۴.

بقیه در صفحه ۱۴

www.iran-archive.com

Magtymgulynyñ doglan gününe

Türkmen halkynyñ beÿik akyldar ogly, mugallymy, filosofy, hem milli şahyry Magtymguly Pyragynyñ dogulan gününiñ 265-nji ÿyl dönümini bütin ildeşlerimize tüÿs ÿürekden gutlaÿarys. Her ÿyl 19-nji Maÿda Iranda we Türkmenistanda Magtymgulynyñ dünÿä inen güni dabaraly toÿ tutulÿar. Esasan ata-baba topragymyzyñ bir böleginde türkmen döwletiniñ gurulmagy we onuñ ÿakynlykda garaşsyz döwlet bolup, halkara döwletler arasyna goşulmagy, ol beÿik ynsanyñ öz mähirli ÿüreginde besläp giden mukaddes arzuwlarynyñ biridir. Şeÿle milli günlerde bu beÿik akyldaryñ milli ÿörelgämizi çyzyp, geljegmize yşyk salÿan, paÿhasdan doly dürdäne sözleriniñ ÿene bir gezek hakydalarda janlanyp, ömür ÿolunyñ gözden geçirilmegi, bu mukaddes ÿörelgäni dowam etdirmek üçin biziñ gözimize göreç, golumyza ganat, ÿüregmize güÿç berÿär. Biz bu beÿik baÿramy ÿene bir gezek gutlamak bilen, halkymyzyñ Iran we Owganistanda ÿaşaÿan böleginiñ hem Magtymgulynyñ ajaÿyp goşgylarynda beÿanyny tapan, ene süÿdinden halal milli haklaryna ÿetişmek ugrundaky görelerinde üstünlik gazanmaklaryny isleÿäris.

www.iran-archive.com

بقیه از صفحه ۱۳

فرهنگ شاعران ترکمن...

- میرنیا، علی. طوایف ترکمن در دشت گرگان و خراسان. مشهد: اطلس، زمستان ۱۳٦٦: ۲۰۵. (نمایه پایانی کژی و کاستی دارد.
- هینت، جواد. سیری در تاریخ زبان و لهجه های ترکی. تهران: نشر نو، ۱۳٦۵: ۲۸۰، ۲۸۷ـ ۲۸۸، ۴۱۲، ۴۱۴.
- یزکولیف، بالی. جمهوری های شوروی سوسیالیستی ترکمنستان. ترجمه ش. بدیع. مسکو: نووستی، ۱۹۸۷م : ۱۱۱.

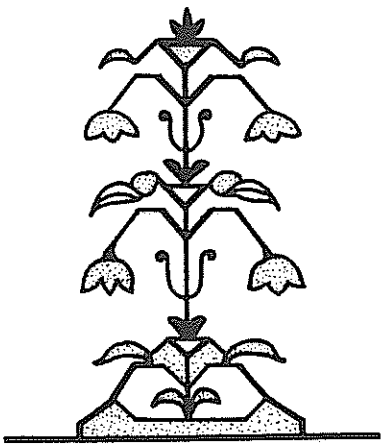

عَلَم (ارساری، بَشیر) عَلَم

alam Z. elem

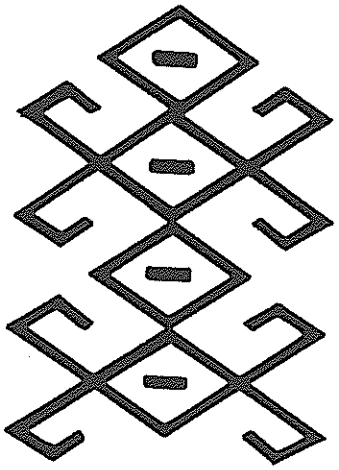

عَلَم (ترکمن) عَلَم

alam H. -

خیانت، اما چه کسی؟

روزنامه جمهوری اسلامی در شماره ۵۴۶۷، اردیبهشت ۱۳۷۷ در تفسیری سیاسی با عنوان «نیازوف، در مسیر خیانت» با اشاره به سفر اخیر نیازوف، رئیس جمهور ترکمنستان، به آمریکا و موافقت وی با انتقال گاز و نفت ترکمنستان از طریق لوله گذاری در زیر دریای خزر می نویسد «نفت و گاز ترکمنستان بجای انتقال از مسیر ایران قرار است از مسیر زیر دریای خزر و گرجستان به ترکیه و سپس به اروپا انتقال داده شود. این قرارداد به منزله تسلیم نیازوف به فشارهای مقامات آمریکایی می باشد.»

بعد از گذشت بیست سال از زمامداری، زمامداران هنوز درکی از معادلات بین ـ المللی بازار و نقش سیاست خارجی در روابط اقتصادی ندارند. شاید هم دارند ولی آنرا با منافع تنگ نظرانه خود در تقابل می یابند. آنها هنوز نیز بر طبل سیاست خارجی شعارگونه و بی محتوای خود می کوبند و از این برهه چه ضررها که تاکنون به منافع ملی ایران وارد نیاورده اند.

جمهوری اسلامی بعد از تغییر و تحولات در آسیای میانه با دیپلماسی «اسلام» و بعضا با ادعای ناسیونالیستی و عظمت طلبانه مبنی بر اینکه این مناطق زمانی جزو خاک ایران بوده اند. در عرصه سیاسی این مناطق وارد شده و در جهت پر کردن جای خالی شده روسها تلاش نمود. ولی از جانبی اقتصاد داخلی خود ناسالم و نابسامان است و از جانبی دیگر بدون توجه به معادلات بین المللی در منطقه ای که مرکز توجه قدرت های بزرگ اقتصادی دنیا گردیده. با آنها به رقابت، آن هم از نوع ضدیت به شیوه خود. برخاسته و می خواهد آنها را از میدان بدر نماید. سیاست های تاکنونی جمهوری اسلامی باعث انزوا و از میدان بدر شدن ایران در بزرگترین میدان اقتصادی جهانی که در مرزهایش واقع شده، گردیده است.

در قسمتی دیگر از این تفسیر جمهوری اسلامی آمده است «نرمشهای خائنانه دولت ترکمنستان در برابر آمریکا از ابتدا خشم دولتمردان روسی را نیز برانگیخت.» سؤال تعجب آمیز اینکه چرا جمهوری اسلامی اینگونه دایه مهربان روسها می گردد؟ روسها تاکنون بسیاری از منابع ترکمنستان را به غارت برده اند. وقتی که بقول مفسر روزنامه جمهوری اسلامی نیازوف خطاب به نخست وزیر وقت روسیه می گوید «دیگر گاز کشورش را مجانی به روسها نخواهد داد» خود بیانگر نقطه نظر مثبتی از جانب نیازوف است.

اینگونه برخورد جمهوری اسلامی ثانیا مداخله و اظهارات طلبکارانه در امور داخلی ترکمنستان است. دولت ترکمنستان با توجه به موقعیت ملت و بین المللی خود تصمیم خواهد گرفت که طرحها و پروژه های خود را چگونه به مرحله اجرا در آورد. از نظر اقتصادی به صرفه ترین و از نظر محیط زیست بهترین آن است که لوله های گاز و نفت ترکمنستان نه از زیر دریای خزر بلکه از طریق خاک ایران انتقال داده شود. اما در محاسبات اقتصاد بین المللی کنونی این معیارها کافی نیست. این شرایط فقط یک برگ قوی در بازی های بزرگ بین المللی است. بایستی که قواعد بازی را یاد گرفت.

اکنون باید پرسید که چه کسی خیانتکار است؟ نیازوف، که هدف اصلی او انتقال و فروش نفت و گاز ترکمنستان است؟ یا آن سیاست گذارانی که با سیاست های نابخردانه خود بهترین فرصت های تاریخی را از دست میدهند؟

انتقال لوله های گاز و نفت ترکمنستان از طریق ایران، که از طریق ترکمنستان ایران می گذشت. از نظر اقتصادی و سیاسی اهمیت بسیار اساسی دارد.

در حال حاضر جنگ، جنگ اقتصادی است و برای به میدان درآمدن عقل سلیم می طلبد.

منراد

چند سئوال دربارهٔ دریای خزر

تصور کنید که روزی نفت و گاز از لوله های نصب شده در زیر دریای خزر نشت کند ، آنگاه بر سر ماهیان دریای خزر چه خواهد آمد؟ چه کسی مسئولیت صدمه به محیط زیست را به عهده خواهد گرفت؟

آیا طرح انتقال خط لوله نفت و گاز از عمق دریای خزر با توجه به قرار داشتن آن بر روی یك نوار زلزله توجیه فنی و یا حتی اقتصادی دارد؟

آیا برای شرکت های سرمایه گذار با توجه به دوری آنها از دریای خزر و اینکه صاحبان آنها در این مناطق زندگی نمی کنند تنها سود و بهره مهم است ؟

در صورت بروز فاجعهٔ اکولوژیکی در دریای خزر چه سرنوشتی در انتظار ساحل نشینان و صیادان خزر خواهد بود؟

لحن شدید نیازوف علیه روسها

نیازوف در یکی از جلسات هیات وزیران شدیدا علیه روسها موضعگیری کرد و میگوید: روس ها میخواهند گاز کشور را مجانی ببرند. ۳۲ دلار برای هر هزار متر مکعب گاز که روس ها پیشنهاد میکنند، به صرفه نیست، چرا که خود آنان همین گاز را به ۵۷ دلار میفروشند. وی اضافه کرد، روس ها در پرداخت پول گاز نیز خوب عمل نمی کنند بطوری که میخواهند فقط سی درصد از بهای گاز وارداتی خود را نقداً بپردازند و بقیه را کالا بدهند که این به یعنی ۱۰ دلار برای هر هزار متر مکعب گاز است. نیازوف گفت: ما برای دو تا سه سال ذخیرهٔ کندم داریم و اگر گاز نفروشیم باز هم میتوانیم خود را اداره کنیم. جالب توجه اینکه پس از درخواست مکرر ترکمنستان مقرر شده است که کشور روسیه ۱۰۷ میلیون دلار از بدهی خود به ترکمنستان را از طریق اوراق بهادار و کالا پرداخت نماید.

www.iran-archive.com

فعالیت های مشکوک ایران در آسیای میانه

به دنبال کشف فعالیت های جاسوسی جمهوری اسلامی ایران در ترکمنستان ، قزاقستان و تاجیکستان عده ای از جاسوسان ایرانی دستگیر و زندانی شدند. این افراد که عضو سازمان امنیت ایران هستند بنا به گزارش رسانه های گروهی در حین دریافت اطلاعات محرمانه دستگیر شدند. جمهوری اسلامی تلاش کرد با تکذیب ارتباط این افراد با رژیم، آنها را تحت عنوان تاجر و بازرگان ایرانی قلمداد کند. اما مدارک بدست آمده انکار ناپذیر بود و حتی با وجود روابط تنگاتنگ اقتصادی و امید به روابط بهتر این جمهوری های نو استقلال یافته با تهران مجبور شدند در مقابل فعالیت های جاسوسی جمهوری اسلامی عکس العمل نشان دهند. بسته شدن رایزنی جمهوری اسلامی در شهر عشق آباد، پایتخت ترکمنستان و دستگیری سه تن از افراد به اصطلاح بازرگان ایرانی در قزاقستان و همچنین دستگیری جاسوسان ایرانی در تاجیکستان و در دیگر نقاط آسیای میانه گواه این امر است. فعالیت های مشکوک و جاسوسی جمهوری اسلامی از چند دیدگاه باید بررسی گردد. پیش از هر چیز این فعالیت ها بیانگر شکست دیپلماسی مذهبی جمهوری اسلامی و از بین رفتن گرایش و سمپاتی "ایران" در میان خلق های آسیای میانه است. اینک نه تنها رهبران بلکه مردم این کشورها نیز مدتهاست با سیاست های ج. ا. ایران آشنا هستند و در کام نخست با رد مدل ایران به عنوان "نظام ایده آل حکومتی" در مجلسین این کشورها اصل جدائی دین از سیاست تصویب و به دنبال آن سیاست لائیک با در نظر گرفتن احساسات مذهبی این منطقه تاکنون پی گیری شده است. شکست سیاست جمهوری اسلامی در سیاسی کردن پیمان "شورای همیاری اقتصادی اکو" که جمهوریهای آسیایی نیز پس از استقلال خود در ۲۸ نوامبر سال ۱۹۹۵ به عضویت آن درآمدند نیز در راستای این امر قرار دارد. نقطهٔ پایان این شکست را می توان در ناکامی بزرگ ایران در سیاست های استراتژیک خود یعنی عبور شاه لوله های نفت و گاز از ایران دانست. جستن ریشهٔ ناکامی دیپلماسی ایران در آسیای میانه را نباید تنها در نظام تئوکراتیک ایران جست. نگاهی کوتاه به تاریخ معاصر ایران نشان می دهد که ایران هنوز که هنوز است از "عهدنامه های ننگین" گلستان (۱۸۱۳) و ترکمنچای (۱۸۲۸) به عنوان مصیبت نسلهای قدیمی ایران یاد می کند، در حالیکه این ستم به ملت های ساکن ایران یعنی به ترکمن ها و آذری ها شده و هیچ اشاره ای به تقسیم سرزمین این ملتها در تاریخ ایران نمیشود بلکه بر عکس هنوز که هنوز است از سوی طیف وسیعی از حاکمیت تا برخی از نیروهای راست مخالف این حاکمیت در خارج از کشور این ملتها و سرزمین آنها را در قلمرو ایران و متعلق به کشور ایران می شمارند. عامل دیگر و شاید هم یکی از مهمترین عوامل پی گیری فعالیت های جاسوسی جمهوری اسلامی در این کشورها جذب دانشمندان و متخصصان بویژه در زمینهٔ تحقیقات اتمی و دریافت تکنولوژی موشکی و اطلاعات علمی از طریق کسانی است که در این زمینه تجربیات گرانبهایی در حکومت شوروی سابق بدست آوردند. چشم طمع ایران در این زمینه متوجهٔ جمهوری قزاقستان است. . در نتیجه مشکلات اقتصادی و گرانی و پائین بودن سطح درآمد در جمهوری های آسیایی و رشوه خواری در سطح وسیع این افراد حاضر به همکاری هستند و علم و تجربیات خود را در اختیار جمهوری اسلامی قرار دهند. بنا به ادعای رئیس سازمان امنیت قزاقستان حتی رشوه خواری در قزاقستان ثبات کشور را به خطر انداخته است روزنامه های اسرائیلی با استناد به مدارک کافی در این مناطق مدعی شدند که جمهوری اسلامی چهار کلاهک هسته ای آغشته به زهر از طریق یکی از جمهوری های آسیایی دست یافته و در حال حاضر کارشناسان روسی از نقطه نظر فنی از آنها نگاهداری میکنند. در آینده قرار است که موسسات روسی که از طرف آمریکا مظنون به صدور تکنولوژی موشکی به ایران هستند در یک آمار غیر رسمی قرار بگیرند و کمک های آمریکا را دریافت نخواهند کرد.

مسلماً جمع آوری اطلاعات در زمینهٔ رشد و اهداف اقتصادی این جمهوری ها بویژه در زمینهٔ طرح ساختمان لوله های نفت و صدور گاز و نفت یکی از اهداف فعالیت های مشکوک ایران است. عامل دیگر سیاست های مشکوک جمهوری اسلامی مبارزه با مخالفین جمهوری اسلامی در این مناطق است. تهدید و یا سوء قصد به جان ایرانیانی که کشور را ترک کرده و در این مناطق سکنی گزیده و پناه جستند، نشانگر این سیاست ایران است.

جمهوری اسلامی حتی دیپلماتهای آمریکایی را نیز مخفیانه مورد تهدید قرار داده اند. هفته نامهٔ آمریکائی تایمز در بارهٔ فعالیت های مشکوک ایران می نویسد در آذربایجان ماموران ج. ا. کارمندان سفارت آمریکا در باکو را مخفیانه مورد تهدید قرار داه اند و دربارهٔ مسیر رفت و آمد آنان ، محل سکونتشان و اتوموبیل های آنان به گردآوری اطلاعات می پردازند که بتوانند آنان را مورد سوقصد قرار دهند. ادامهٔ سیاست های مخرب و فعالیت های مشکوک ج. ا. شکاف عمیقی بین این کشورها و ایران بوجود آورده است که در نتیجه باعث انزوای بیشتر ایران گشته است.

آتابای

****

****

www.iran-archive.com

خلخالی : فرمان قتل ها بدستور امام بوده است

رادیو صدای ایران "لس آنجلس" مصاحبهٔ تلفنی با صادق خلخالی حاکم شرع دادگاههای انقلاب انجام داده . خلخالی در زمان جنگ گنبد دستور قتل بسیاری از ترکمن ها و از جمله چهار تن از رهبران آنها را داده است و هم اینك طرفدار حقوق بشر شده و در دفاع از آزادی منتظری وساطت و بیانیه صادر می کند و رفتار جمهوری اسلامی با حسین علی منتظری را ناقص حقوق بشر اسلامی می داند. وی در بخشی از دومین بیانیه اش می نویسد: گویا ایشان نعوذبالله سارق مال بیت المال است که برای تشخیص جرم باید وی را به دادگاه معرفی نمود!!! ... آیا معنی حقوق بشر اسلامی همین است که با استخوان و گوشت خود لمس می کنیم؟؟

خلخالی که زمانی به قاضی قسی القلب شهرت داشت هم اینك از حقوق بشر سخن میگوید.

در اینجا گوشه هایی از گفتگوی تلفنی خلخالی با رادیو صدای ایران "لوس آنجلس" را می خوانید :

خلخالی : از کجا تلفن می کنی ؟

رادیو صدای ایران : از لس آنجلس ، آمریکا ، رادیو صدای ایران

خلخالی : از این رادیوهای ضد انقلاب هستید ؟ هان؟

رادیو صدای ایران : رادیوی طرفدار دموکراسی است....

رادیو صدای ایران : شما به کی رأی دادید

خلخالی : آقای خاتمی...

رادیو صدای ایران : آقای خلخالی شما گفتید که مریض هستید . لطفاً مریضی شما چیست؟

خلخالی : کسالت قلبی بود. انسداد رگ ها، رگ آنورت، رگ دریچه میترال. عمل با موفقیت هم انجام شد . الآن سال چهارم است . من هیچ عارضهٔ کسالتی هم ندارم . البته نباید کارهای سنگین انجام بدهم...

رادیو صدای ایران : آقای خلخالی تمام احکامی که شما صادر کردید به دستور حضرت امام بوده است. گفته اند که شما غیر از فرمان امام کاری نکردید و هر آدمی را که کشتید به دستور و فرمان حضرت امام بوده است ! درست است ؟

خلخالی : کلیت همین است. امام ما را سر محکمه گذاشته است. بنابر این امام حرکت ما را قبول دارد. در آن حکمی هم که امام به من داده است مرقوم فرموده است که بعد از تکمیل مقدمات محاکمه حکم شرعی صادر فرمائید. حکم شرعی را غیر از مجتهد مسلم نمی تواند کسی صادر کند.

رادیو صدای ایران : ...وقتی شما احکام اعدام را صادر میکردید، خودتان هم هنگام اجرای حکم آنجا می ایستادید؟

خلخالی : آره ... آره ... آقای آذری میگفت یکی از محسنات شما همین است.

رادیو صدای ایران: حضرت آیت الله آذری قمی؟

خلخالی : آره ، می گفت که حسن شما این است که کسی را که محکوم به اعدام می کنی ، می ایستی حکم اعدام اجرا میشود ، بعد می آیی و می خوابی .

رادیو صدای ایران : یعنی در واقع شما از این کار لذت میبردید؟

خلخالی : نه ! من از قضا خیلی هم ناراحت بودم. وظیفهٔ ما این بود.

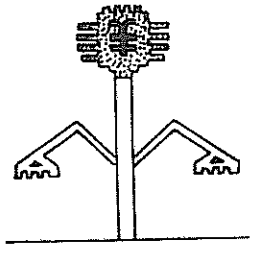

کِلّه (ترکمن) کلّه؛ آدَمَک

kelle kelle

مجمع جهانی شهریار

با شرکت وزیران فرهنگی ، اندیشمندان، استادان داخلی و خارجی همایش بزرگداشت استاد شهریار شاعر نامی آذربایجان در ایران برگزار شد. شهریار شاعری است که آوازه اش از مرزهای جغرافیایی فراتر رفته و توانست به زبان آذری نیز آثار گران بهایی همچون منظومهٔ "حیدر بابایا" را بیافریند. در کشور ایران که زبان فارسی زبان رسمی و دولتی کشور است شاعری همچون شهریار توانست با وجود فشار و تضییغات به زبان مادری خود اشعار گرانبهایی بسراید. آذربایجانی های جمهوری آذربایجان نیز استاد شهریار را شاعر ملی خود می شمارند و هر ساله همایش عظیمی در این کشور برپا میگردد. در همایش امسال تهران محمد خاتمی رییس جمهور ایران نیز شرکت کرد و در سخنرانی خود جنبه های انسان دوستی و دینداری را از ویژگی عمده استاد شهریار شمرد. خاتمی در سخنرانی خود می گوید: اگر چه زبان مادری شهریار زبان آذری است و اثر بزرگی همچون منظومهٔ حیدر بابا را پدید آورده است ولی بدون تردید وی یکی از ارکان شعر معاصر فارسی است. همایش مذبور از طرف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ایران برگزار شد و وزیر فرهنگ آذربایجان نیز در راس یك هیات ٤٠ نفری در آن شرکت کرد.

www.iran-archive.com

Tapmaçalar:

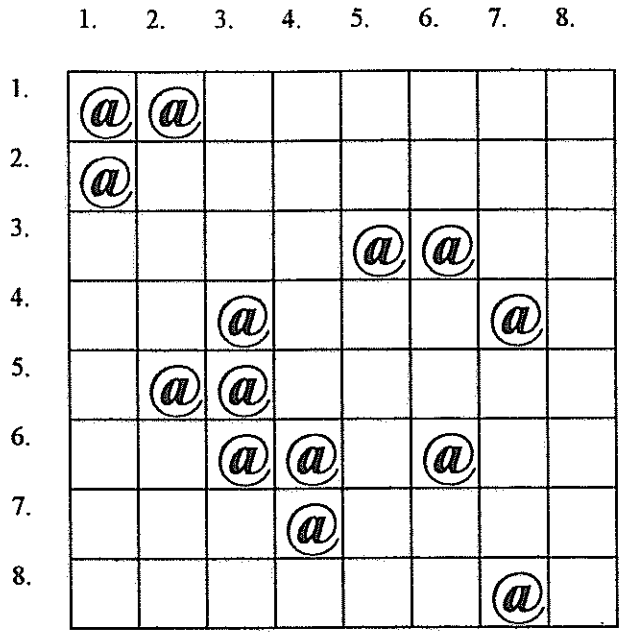

Kese:

1- Öwrülmek, dolanmak, agdarylmak.
2- Tälim alar ýaly hereket, gylyk-häsiýet, nusga.
3- patyşanyñ bolýan jaýy.
- 100 m²
4- Gara däldir.
- Tikin işde aýal-gyzlaryñ ýowary.
5- ¥olsuz ýerlerde azaşmazlyk üçin goýulýan bellikler.
6- Iñlis dilinde meni-mańa diýdigi.
- ¥aý bilen atylýar.
7- Türk ene diýende.
- Aýakgabyñ topukdan ýokary bölegi.
8- Belli bir netije, karar.

Dik:

1- Çekijiñ işi.
2- Reñklerden
- Eje
3- Boýun bilen garnyñ arasy.
- Kiçijik alaja süýreniji.
4- Düýäniñ arkasynyñ tüññi ýeri.
5- Inert gazlardan (gysga ýazylyşy)
- ¥okanç epidemik kesel, gyrgyn.
6- Bir litriñ müñden biri.
- Näzijek gök ösümlik.
7- Edeplilik, sypaýylyk.
- Göñden ýere düş! diýip buýruk berýär.
8- ¥üzük oýnalanda utuk hasabyny alyp barýan adam.

Şorta söz:

Molla Kemine gysganç bir baýyñ öýüne myhman bolupdyr. Gysganç baýyñ gysganç aýaly gaýnap duran gazany garan bolup Keminä bakyp:
„Dag geçiniñ etidir,
alty günde-de bişmez“ diýýär.
kemine oña sakynman:
„Aç gelen myhmandyr,
alty aýdanam gitmez“
diýip jogap berýär.

www.iran-archive.com

Tapmaçalar: Ilgün 5

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	I	D	I	N	@	S
2.	L	@	@	A	D	A
3.	G	U	¥(W)	R	U	K
4.	Ü	¥	@	P(F)	@	Y
5.	N	A	R	Y	N	Ç
6.	@	M	A	Z	A	@

دیدار نیازوف از آمریکا

دیدار نیازوف از آمریکا سومین دیدار او پس از استقلال ترکمنستان استو در هیچیک از سفرهای قبلی نیازوف چنین "شاهانه" از او استقبال نشده بود. رژه کارد دریایی و بدنبال آن اقامتش در مهمانسرای دولتی در نزدیکی کاخ سفید همیشه برای مهمترین مهمانان آمریکا بوده است. استقبال آمریکا از نیازوف بخاطر اهمیت کشورش از لحاظ انرژی است. یك سوم گاز دنیا در این کشور ذخیره شده است. نیازوف در اقامت ده روزه اش با کلینتون و معاونش و همچنین دیگر مقامات آمریکا دیدار و گفتگو کرد. مهمترین محور مذاکرات نیازوف با کلینتون مسائل مربوط به نفت و گاز، خطوط لولهٔ انتقال انرژی ترکمنستان به جهان خارج و رژیم حقوقی دریای خزر بود. در دیدادر نیازوف هیچ اشاره ای به پایمال شدن حقوق بشر در ترکمنستان نشد.

جالب توجه اینکه نیازوف در یکی از مصاحبه های مطبوعاتی خود به یکی از خبرنگاران که در بارهٔ پایمال شدن حقوق بشر و جلوگیری از فعالیت احزاب در جمهوری پرسیده بود می گوید: اطلاعاتی که به شما داده شده اطلاعات کذب است.

نیازوف در سفر خود با نمایندگان شرکت های بزرگ آمریکایی نیز ملاقات و آنها را به سرمایه گذاری در ترکمنستان تشویق کرد. بر اساس قراردادی ترکمنستان برای تجهیز و تکمیل ناو هواپیمایی خود چهار فروند هواپیمای بویینگ از آمریکا خریداری می کند. بر اساس این قرارداد ترکمنستان تا سال ٢٠٠١ میلادی یك فروند هواپیمای بزرگ ٧٥٧ و سه فروند هواپیمای ٧٢٧ از مدل های جدید تحویل خواهد گرفت. شرکت موبیل، اکسون و هالی برتون قراردادهایی در خصوص همکاری های نفت و گاز امضا کردند شرکت موبیل در حوزهٔ نفتی گاراشسیز در شرق ترکمنستان، اکسون طرح مطالعاتی در خصوص طبقات زمین در حوزهٔ آمودریا با جهت اکتشافات نفت و هالی برتون جهت بهره برداری از حوزه های قدیمی و نیمه فعال نفتی ترکمنستان کار خواهند کرد.

نیازوف در آمریکا اعلام کرد که حوزهٔ نفتی سردار متعلق به ترکمنستان است و دربارهٔ مالکیت این حوزهٔ نفتی قرار است با حیدر علی اوف رئیس جمهور آذربایجان مذاکره کند. شرکت موبیل به دلیل مشخص نبودن وضعیت این حوزه نفتی از امضای قرار داد امتناع کرد.

پیش از سفر نیازوف در عشق آباد مرکز مطالعات آمریکا در ترکمنستان نیز دایر شده بود. این مرکز در زمینهٔ زبان انگلیسی و اطلاع رسانی از طریق کتاب و ویدیو فعالیت خواهد کرد. آمریکایی ها برنامهٔ گستردهٔ یك ماهه ای تحت عنوان " روزهای فرهنگی آمریکا" در ترکمنستان اجرا کردند. در مدت یکماه مراکزی برای نمایش فیلم های آمریکایی در عشق آباد دایر و کارشناسان آمریکایی نیز در جلسه های مختلف بطور رایگان اطلاعات لازم را برای علاقمندان به تحصیل و اقامت در آمریکا ارایه کردند.

Zamana

Zamananyñ özi ÿaly bulanyk
ÿüregimiñ durulygny gözleÿän
men ony asmandan, aÿdan aÿaman
perdelerden, penjelerden gizleÿän
zamananyñ özi ÿaly men ala
gözlerimiñ ajy ÿaşlaryn sylaÿan
süÿji uçuşyny bal arylaryñ
onuñ aÿnasynda duÿmak isleÿän
ÿumruklarma gowlyk diÿip düşünÿän
olañ erkinligin halaÿan aşa
olary daşlara dözüp bilÿärin
goÿ dözenler dözsin gursaga döşe
bir eÿÿäm gowakdan örkümi üzdüm
rast bildim-mi ÿahtylyga höwrügip
hakykatyñ ÿalkymyndan gorkmaÿyn
ÿylan gören bedew ÿaly gorguryp
zamananyñ çytyk gaşy ÿüzümde
barÿaryn ümzügip nur çeşmelerinde
umyt deñizleri dolsa-da göwne
goÿ bogazlar galsyn teşneliginde

Sanjar

www.iran-archive.com

برگرفته از کیهان لندن:

دیدار از قزاقستان کوچك در مازندران

با بازگشت گروهی از جوان های مهاجر قزاق از ایران به قزاقستان ، محلهٔ قزاق ها در شهر گرگان خلوت شده است. از دو سال قبل که صنعت نفت و گاز در قزاقستان توسعه پیدا کردبسیاری از جوانان تحصیل کردهٔ قزاق مقیم ایران به کشور تازه استقلال یافته خود بازگشتند. این روزها در محله قزاق ها در گرگان و گنبد قابوس بیشتر افراد مسن را می بینید و کمتر به جوانها بر می خورید. حدودو هزار خانوار قزاق در سه شهر مازندران زندگی میکنندو با آنکه از هفتاد سال پیش به ایران مهاجرت کرده اند اما آداب و رسوم خود را همچنان محفوظ نگاه داشته اند. قزاق های ایران در سال های ۱۳۱۲ به بعد به ایران آمدند زیرا که رژیم کمونیستی شوروی سابق ، مشکلات زیادی برای آنها بوجود می آورد. بیشتر قزاق های مهاجر از استان منقشلاق "مانیفستانو" در غرب قزاقستان هستند ، نورالدین قزاق از اولین گروه مهاجران قزاق به ایران که ۷۰ سال دارد می گوید: رژیم کمونیست شوروی روحانیون مسلمان را سرکوب و اذیت و آزار می کردند، اموال قزاقها را به سرقت و یغما می بردند و در مملکت فقر و فلاکت و رعب و وحشت حاکم شد. در چنین شرایطی جد بزرگوار ما جلای وطن کرد و ما نیز به دنبال او پس از عبور از کلات نادری و خراسان وارد ایران شدیم. و اکنون ٦٥ سال از آن روزها می گذرد. ملا بهرام مهر بخش ، امام جماعت قزاق ها مرد ٥٤ ساله ای است که کار اصلی او نجاری است ولی از ٤ سال قبل به درخواست ریش سفیدان قزاق ، امام جمعه مسجد آنها شده است. قزاق ها در گرگان مسجدی دارند که دارای کتابخانه و آشپزخانه است . نوجوان های قزاق به ورزش خیلی علاقه دارند همانطور که ورزش در جمهوری قزاقستان بسیار پیشرفته است. چند تن از نوجوانان و جوانان قزاق در تیم های فوتبال جوانان کرج و تهران بازی می کنند. "سانسیربای بیگی" دروازه بان تیم ملی نوجوانان و تیم ملی پاس تهران است. در دو سال گذشته بنا به قراردادی که بین ایران و قزاقستان امضا شده است نزدیك به صد خانواده قزاق به وطن خود باز گشته اند و روند بازگشت همچنان ادامه دارد. دولت قزاقستان ، قزاق های ایرانی را در شهری به نام "آقتلو" سکونت داده است و امکانات زندگی مانند خانه و کار و تسهیلات رفاهی در اختیار آنها قرار داده است. در عروسی قزاق ها در شهر های مازندران ، موسیقی جاز نواخته می شودو بیشتر آهنگ ها از ساخته های "ژرشا" خوانند و نوازندهٔ قزاق است عقد و ازدواج قزاق ها بسیار سنتی و در واقع واجد شرایط مشکل است. به این شکل که نامزدی دختر و پسر ٥ سال طول میکشد تا داماد پول جمع کند و بعد با نرخ امروزی چیزی حدود نیم میلیون تومان باید به خانوادهٔ عروس بدهد تا ازدواج سر بگیرد. جوانان قزاق فقط با قزاق و به ویژه از تیره خودشان وصلت میکنند. در جشن عروسی غذایی که شبیه پلو خورشت ایرانی است به مهمانان می دهند که به آن "پت" میگویند. خورش مخلوطی از گوشت و نخود و فلفل و پیاز است که با "کروش" که همان پلو ایرانی است می خورند. شمار قزاق های ایران به حدود ۷ هزار نفر میرسد و بیشتر جوان های قزاق تحصیل کرده و اهل ورزشند.

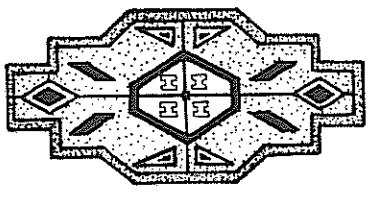

جووال گل (ترکمن) ترنج

čuvāl göl tschuvall göl

۱۰۰ هزار معتاد در قزاقستان

ماموران انتظامی قزاقستان و روسیه در عملیات مشترکی علیه تولید و قاچاق مواد مخدر در خاك قزاقستان یك هزارو ٤٣٢ کیلو گرم انواع مواد مخدر کشف و هزارو پانصد قاچاقچی را بازداشت کردند. ماموران شرکت کننده دو هزار اقدام جنایتکارانه را کشف و بیش از ۲۵۲ سلاح گرم از قاچاقچیان ضبط کردند. بندر اکتاو در قزاقستان کذرگاه مواد مخدر است. در سال ۱۹۹۷ در قزاقستان بیش از سی و یك تن مواد مخدر کشف و ضبط شد. حال آنکه در سال های گذشته این میزان حداکثر ۱۰ تن بوده است. به اعتراف وزارت امور خارجهٔ قزاقستان در این کشور گیاهان مخدر به صورت پنهانی کاشته می شود و در بخش وسیعی از قزاقستان نیز گیاهان مخدر به شکل خودرو می روید. طبق آمار رسمی بیش از یك صد هزار نفر در قزاقستان به مواد مخدر معتاد هستند. مقامات رسمی قزاق می گویند، نوع اعتیاد به مواد مخدر در این کشور به سرعت از تریاك به هروئین تغییر می یابد.

تاریخ جدید ترکمنستان

تاریخ نویسان ترکمن اخیرا کتاب تاریخ در دو جلد مشتمل بر تاریخ ترکمنستان از ابتدا تا قرن ۱۹ و تاریخ معاصر ترکمنستان را آمادهٔ چاپ و انتشار کردند.. پژوهش های تاریخی از جمله اموری است که در دانشگاههای ترکمنستان بویژه پس از استقلال ترکمنستان اهمیت داده میشود.

www.iran-archive.com

اخبار ترکمنصحرا

رشد اقتصادی استان های مرزی ایران

در سال گذشته بیش از ۱۰۰ هزار تن انواع کالا به ارزش ۸۹ میلیارد و ۸۲۹ میلیون ریال از استان مازندران به خارج صادر شد. پس از فروپاشی شوروی سابق و گشایش مرزهای ترکمنستان با ایران استانهای همجوار با ترکمنستان از جمله خراسان ، مازندران و حتی گیلان بیشتر از استانهای دیگر رشد کرده اند. صادرات استان های ایران که شامل مواد غذایی، مرکبات، کالاهای کشاورزی، ماکارونی ، بیسکویت ، آب نبات، رب گوجه فرنگی، کاشی، سرامیک، مصنوعات چوبی و صنعتی و پلاستیک است که به کشورهای حاشیهٔ خزر صادر می شوند. استان گلستان نیز در سال پیش بیش از ٤١ هزار و ۱۵۸ تن کالاهای غیر نفتی به خارج از ایران صادر کرد. ارزش این کالاها ٦٩ میلیارد و ۷۱۸ میلیون ریال است.

خط لولهٔ جدید نفت از نکا به تهران احداث می شود

خط لولهٔ جدید به طول ۳۰۰ کیلو متر از نکا در شمال ایران به تهران احداث خواهد شد. این خط لوله امکان انتقال ۳۸۰ هزار بشکهٔ نفت از شمال کشور را فرام خواهد ساخت. میزان سرمایه برای اجرای این طرح ٤۰۰ ملیون دلار و زمان آن ۳۰ ماه برآورد شده است. در صورت احداث این خط لوله امکان انتقال نفت تولیدی حوزهٔ دریای خزر از خاك ایران به اروپا در کوتاهترین زمان و حداقل هزینه ایجاد خواهد شد.

کنوانسیون رامسر و خطر نابودی تالاب های بین المللی در ایران

در ایل گون شماره ٤ گزارشی تحت عنوان اعتراض مردم ترکمنصحرا علیه خشکی دریاچه های منطقه و نابودی سه تالاب بین المللی آجی گول، آلا گول و آلا گول منتشر شد. در گزارش آمده بود که طوماری توسط مردم ترکمنصحرا ، کارشناسان و دانش پژوهان به مقامات مسئول وزارت نیرو، فرمانداری محل و سازمان حفظ محیط زیست ارسال شد. که تاکنون نتیجه ای نداده است.

این سه تالاب تحت نظر کنوانسیون بین المللی رامسر است. این کنوانسیون با همکاری ۲۱ کشور کار خود را در سال ۱۹۷۱ آغاز کرد . هم اینك ۱۰۷ کشور عضو این کنوانسیون هستند و با شناسائی ۱۲۵ تالاب مهم در دنیا بیش از ۷۰ میلیون هکتار اراضی تالابی را تحت مدیریت خود دارد. ایران با ۱۸ تالاب ثبت شده بین المللی یکی از اعضای مهم آن است. سه تالاب ترکمنصحرا نیز از جملهٔ این تالابهاست که هم اینك خطر خشکی آنها را تهدید می کند. دلاز بالسکو دبیر کل کنوانسیون رامسر بنا به دعوت سازمان حفاظت محیط زیست به ایران دعوت شد و از تالاب انزلی نیز دیدار کرد.

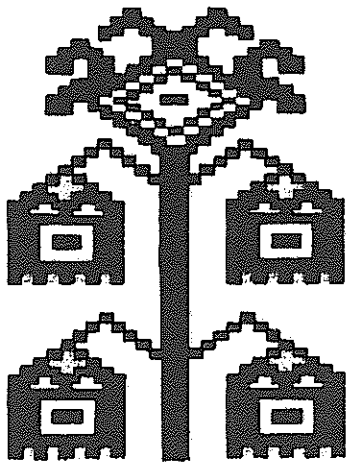

گول (ترکمن) گل

مصاحبه وزیر خارجهٔ ترکمنستان با رویتر

بوریس شیخ مرادوف وزیر امور خارجه ترکمنستان در مصاحبه ای با خبرنگار رویتر گفت، لولهٔ انتقال گاز از مخازن گاز طبیعی ترکمنستان به پاکستان ء که از مناطق شمال افغانستان میگذرد، کمکی است برای برقراری صلح در افغانستان. برای طرح لوله کشی گاز بودجه ای در حدودو ۱۱۹ میلیارد دلار در نظر گرفته شده است. طول این خط لوله به ۱۵۰۰ کیلومتر می رسد که در حدود ۷٦٤ کیلومتر آن از شمال افغانستان عبور میکند. بابت اجارهٔ لوله کشی گاز سالانه بیش از ۵۰۰ میلیون دلار به صندوق دولت پرداخت خواهد شد و هزاران هزار نفر در افغانستان مشغول به کار خواهند شد. زیرا همزمان با اجرای طرح لوله کشی، کارهای ساختمانی و کارهای مربوط به راه آهن و کارهای مربوط به جاده سازی و صدها کار اصلی و فرعی نیز آغاز میشود. هنوز کار اتحادیهٔ خط لولهٔ گاز ترکمنستان به پاکستان متوقف شده است. در این اتحادیه شرکت های بزرگ دنیا سهیم هستند. گاز پروم روسیه ۱۰ درصد و یونیکال آمریکا ٤٦ درصدسهام را دارند. گاز پروم بخاطر کم بودن سهم این شرکت در این اتحادیه اعلام کرد که از این اتحادیه خارج میشود. و شرکت یونیکال نیز اخیراً بخاطر عدم تعیین تکلیف مسالهٔ امنیت این خط لوله و ادامهٔ ناآرامی ها در افغانستان از توقف آن سخن گفته اند.

www.iran-archive.com

ا. رهگذر از ترکمنصحرا

بر سر پشتی های دستبافت ترکمنی چه آمده است ؟

فرش های دستبافت ترکمنی به عنوان هنرهای دستی ترکمن ها از شهرت خاصی برخوردار است. چه بسا در تاریخ مردم ترکمن می توان بعنوان یك سند هویت از آن یاد برد. و حتی ترکمن ها شرایط زندگی و باورهای خود را در نقش های قالی به نسل های آینده خود انتقال داده اند. ترکمن ها در طول ادوار زیستی خود نقش های مختلفی آفریده اند که از ظرافت و نوع بافت مخصوص آن می توان تشخیص داد به کدام طایفه یا تیره ترکمن ها تعلق دارد، و در یك کلام هنر قالی بافی با جزء جزء زندگی ترکمن ها عجین شده است. مادران و دختران بی شماری بر دار قالی نشسته و بر تار و پود آن عمر خود را گره بسته اند ولی امروزه دسترنج آنها در بازار دلالان خرده پا ، با نازلترین قیمت ها سرکردان و سر انجام برای انباشتن جیب ها و سر وسامان دادن به زندگی دلالان بزرگ تهران، تبریز و اصفهان به انبارهای آنها سرازیر میشوند. این قیمت ها در ایام عید قربان و عید فطر به پائین ترین حد خود میرسد، زیرا با توجه به نیاز، مردم مجبورند آن را پائین تر از حد معمول بفروشند. در شرایط تورم سرسام آور، اقتصاد بیمار جمهوری اسلامی نتوانسته به عنوان یك اهرم ضعیف معیشتی نیز به کمك مردم آید. دلایل زیر را می توان برای افت قیمت پشتی های ترکمنی ذکر کرد:

١. چندین سال است که کارخانه های الله یاری، ، کرامتیان، تاکی، تك ستارهٔ اصفهان که روزی ورشکسته ترین کارخانه ها بودند و حتی از عهدهٔ پرداخت بدهی های خود به بانکها بر نمی آمدند، با پیش پرداخت پول های هنگفت ترکمن ها به راه افتاده است و پشتی ماشینی با طرح ترکمنی و آنهم در فرم های جرگلان و کنبد را به بازار عرضه میکنند و دلالان ترکمن برای به انحصار گرفتن تولیدات آن هر روز پیش پرداخت های کلان میپردازند و کارخانه داران اصفهانی و کاشانی از اینطریق هم توانسته اند روی پای خود ایستاده و هم بافروش خوب و با رقابت و به جان هم انداختن دلالان و بازاریان ترکمن سود کلانی به جیب زده اند. بعنوان نمونه در آق قلا ١٠ نفر از بازاریان را می توان بر شمرد که هر یك دهها میلیون تومان پیش پرداخت دارند و کارخانه داران نیز در هر هفته حداقل هزار جفت به هر شخص مورد نظر بار میفرستند و آنها در بین دلالان خرده پا تقسیم میکنند و سر انجام در کارگاههای پشتی دوزی تکمیل شده و دوباره به شهر های تهران ، تبریز ، اصفهان و دیگر شهر های بزرگ ایران عرضه میگردند. سودی که در نتیجهٔ آن حاصل میگردد برای کارخانه داران اصفهان در هر جفت حداقل ٥٠٠ تومان است یعنی در ١٠٠٠ جفت ، پانصد هزار تومان و این مبلغ سود خالصی است که در یك هفته از یك شخص میبرند. برای خود دلالان ترکمن نیز سود هر جفتی ٢٠٠ الی ٢٥٠ تومان است و دلالان خرده پا نیز پشتی آماده شده را با سودی ٥٠ الی ١٠٠ تومان به مدت سه ماه یا طولانی تر از آن به صورت نسیه در اختیار دلالان بزرگ تهران و دیگر شهرستانها میگذارند. در این میان تنها افرادی که رنج بیشتر و سود کمتر عایدش میگردد کارگران کارگاههای پشتی دوزی است که اکثر افراد آن را جوانان و نوجوانان ترکمن و بخصوص دانش آموزان کم سن و سال تشکیل می دهند و دستمزد آنها ١٠٠ تومان از هر جفت است که اغلب گروهی ٥١ نفره کار می کنند. آنها در نتیجه کار طاقت فرسای خود در مجموع ده هزار تومان در یك هفته دریافت می کنند به و بخاطرهمین امر بسیاری از دانش آموزان ترك تحصیل کرده و به کار پشتی دوزی روی آورده اند. آنها در شرایط نامساعدی کار می کنند. محیط کار آنها با کاه ، کارتن و چوب سرپوشیده و در نتیجهٔ زیاد بودن گرد و خاك های آن در درازمدت سلامتی آنها را در معرض خطر قرار داده است.

٢. عامل مهم دیگر گرانی مواد اولیهٔ مورد نیاز پشتی و قالی است. با توجه به دامداری منطقه و تولید پشم آنچه که بدست ترکمن ها میرسد پشم و خامه کارخانه های تبریز و اصفهان است و آنهم با قیمت بسیار گران که با یك نمونه مشخص خواهد شد که چیزی جزء دسترنج برای بافنده باقی نمی ماند. برای بافت و تهیهٔ پشتی در ١ اندازه های ٦٥ سانتی متر در یك متر و ٣٠ سانتی متر ١ خامهٔ مورد نیاز از نوع معمولی ترین آنها معادل ٦٠٠٠ تومان است و مدت بافت آن برای دو نفر قالیباف به مدت ٢٠ روز است یعنی در ٢٠ روز به هر بافنده هزار و ٥٠٠ تومان میرسد یعنی معادل یك کیلو گوشت و یا اندکی بیشتر از آن ! از این نظر کسانی که امرار و معاششان وابسته به پشتی و قالی بافی هستند برای گذراندن روزی خود مجبورند بهترین اوقات عمر خود را بر روی دار قالی فرسوده ساخته و در عنفوان جوانی کمرشان زیر بار زندگی سخت بشکنند. امروزه برخلاف گذشته که قالی های دستبافت ترکمنی جهیزیهٔ دختران ترکمن را تشکیل میدادند ، قسمتی از جهیزیهٔ دختران را نیز قالی های کاشان و پشتی های ماشینی اصفهان آذین بسته است.

٣. رکود بازار پشتی های دستبافت از نوع جرگلان و کنبد بخاطر نبود قدرت خرید در مردم است . این نوع پشتی ها که اغلب ماهها روی آن کار می شود و بسیار ریزبافت

←

www.iran-archive.com

و از ظرافت خاصی نیز برخوردار است و در شکل ها ، رنگ ها و اندازه های مختلف بافته می شوند. قیمت یك جفت آن در قطع ٥٠ سانتی متر در یك متر از بیست تا چهل هزار تومان و اندازه های ٦٥ در یك مترو نیم آن بین ٤٠ تا ٦٠ هزار تومان است.

اینها قیمت هایی است که نوع پشتی ها از پشم معمولی باشد یعنی عمدهٔ ارزش آن بر اساس نوع بافتش است . اگر بخواهیم نوع پشمی را که در آن بکار میرود از جنس ابریشم و پشم مرینوس و با رنگ های گیاهی ویژهٔ در نظر بگیریم قیمت آن بسیار بالا خواهد بود. بعنوان مثال فرش هایی را که ترکمن ها برای شرکت فرش دستبافت بافته بودند و در نمایشگاه فرش سالانه آنها از طرف کارشناسان میلیونها تومان ارزیابی شده و قیمت گذاری شده بود و نظر تماشاگران را به خود جذب کرده بود.

پشتی های ماشینی اصفهان :

اندازه	تعداد شانه	زمینه	قیمت
یك در یك و نیم متر مربع	٣٥٠	زمینهٔ لاکی	٢٣٠٠ تومان
یك در یك و نیم	٣٥٠	زمینهٔ آبی و سفید	٢١٠٠ تومان
یك متر در ٦٠ ٩ (کرامتیان)	٣٥٠	زمینهٔ لاکی	٢٢٠٠ تومان
١٣٠ در ٥٥ تا ٦٠ سانتی متر (تاکی اصفهان)	٣٥٠	زمینه لاکی	٣٨٠٠ تا ٤٢٠٠ تومان
١٣٠ در ٥٥ تا ٦٠ سانتی متر (الله یاری)	٥٠٠	زمینه لاکی	٥٥٠٠ تومان
١٣٠ در ٥٥ تا ٦٠ سانتی متر (تك ستارهٔ اصفهان)	٥٠٠	زمینهٔ لاکی	٥٠٠٠ تومان

این رویهٔ پشتی هاست که بعد از پرداخت و پر شدن و آماده کردن آنها در کارگاههای پشتی دوزی و با پرداخت هزینه های کرایه ماشین و دیگر هزینه ها به بازاریان تهران به قیمت های ٢٤٠٠، ٣٦٥٠، ٤٢٠٠، ٤٨٠٠، ٦٢٠٠ تومان به فروش میرود.

www.iran-archive.com

Kitap dünÿäsinde

Kitabyñ ady: GALKAN WELLEÑI GOŞGULAR
Çapa taÿÿarlan: Toyli Suwhanli
Köpelden: Türkmen kultur ojagi -Berlin- Fewral 1998

Kitabyñ girişinde şeÿle setirleri görse bolar:
„Türkmen halkynyñ paÿhasly şahyry merhum Galkan Welleñi 1929-da Türkmenistanyñ paÿtagty Aşgabat şäheriniñ gündogarynda ÿerleşen taryhy „Änew“ şäherinde dünÿä inÿär we 1974-de ikinji ÿurdi bolan Jelgelandan doktora görünmek üçin Büjnürt şäherine baranda aradan çykÿar.

„Yakiyn yürek bilen uzak yoollardan,
Watanima salaam diyip yazyaarin,
Gadirli, islegli, ulus iyllerden,
Bizi ayra saldi diyip yazyaarin.“

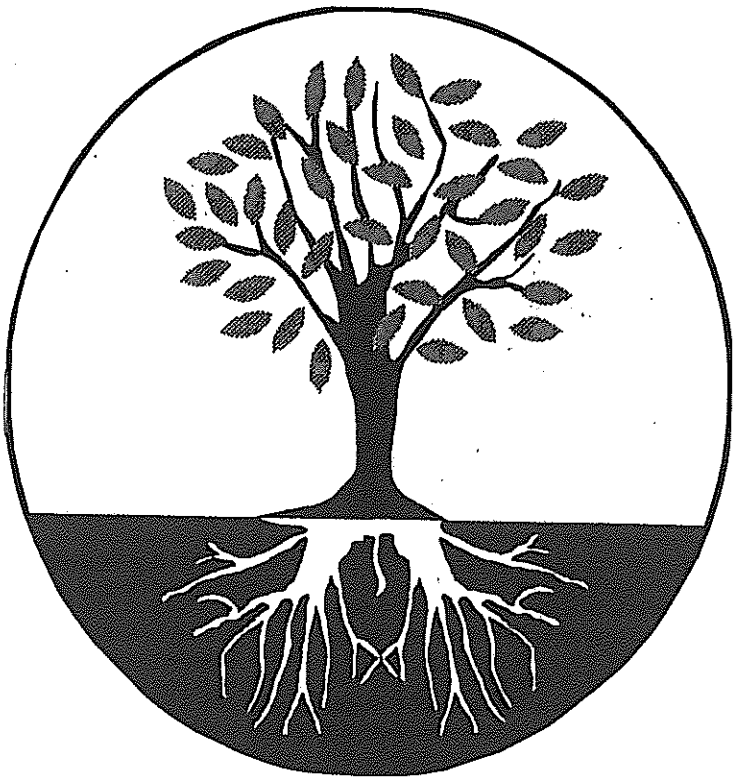

اخبار حوزهٔ دریای خزر

روسیه خط لوله از قعر خزر را خطرناك میداند

بوریس نمتسوف معاون اول وزیر امور خارجه روسیه با اجرای خط لوله نفت از قعر خزر مخالفت ورزید و آن را عاملی فوق العاده خطرناك در تخریب محیط زیست این دریا دانست.
وی همچنین گفت که خط لوله نفت خزر از تنکیز قزاقستان تا دریای سیاه در سال ۲۰۰۱ میلادی مورد بهره برداری قرار میگیرد. مخالفت روسیه با اینطرح بنا به گفتهٔ ناظران سیاسی ترس از کاهش نفوذ خود در این منطقه است.

رژیم حقوقی خزر

معاون اول روسیه پس از دیدار از عشق آباد در مصاحبه ای با خبرگزاری ریانوستی میگوید، در حال حاضر درباره تعیین رژیم حقوقی دریای خزر سه موضع مختلف وجود دارد. روسیه و قزاقستان از مشاع ماندن آب های بستر و تقسیم منابع زیر بستر، آذربایجان و ترکمنستان از تقسیم همزمان بستر و زیر بستر و ایران از مشاع ماندن مطلق حمایت میکند. وی در این مصاحبه میافزاید: طرف های مذاکره دربارهٔ رژیم حقوقی دریای خزر باید از سه موضع اخیر بهترین ها را انتخاب کنند و در آن صورت مساله رژیم حقوقی دریای خزر حل و فصل خواهد شد.

اجلاس منطقه ای بررسی زیست محیطی دریای خزر در تهران

گسترش دامنهٔ آلودگی دریای خزر چنان ابعاد وسیعی پیدا کرده که دولتمردان حوزه این دریا را به اندیشیدن واداشته تا چاره ای برای کنترل این آلودگی بیابند. اجلاس تهران ادامهٔ نشست های سالانهٔ کشورهای حوزهٔ دریای خزر است که تاکنون نتیجهٔ چندانی به بار نیاورده است. در اجلاسیه علاوه بر کشورهای منطقه: آذربایجان، ترکمنستان، قزاقستان ، روسیه و ایران سازمانهای بین المللی چون بانك جهانی، برنامهٔ توسعهٔ سازمان ملل، برنامهٔ محیط زیست ملل متحد، مرکز تسهیلات جهانی محیط زیست، مرکز اقیانوس شناسی یونسکو و اتحادیهٔ اروپا نیز شرکت کردند. هدف اصلی این اجلاسیه تدوین برنامهٔ مشخص برای رفع آلودگی ناشی از صنعت، نفت، کشاورزی، و مراکز شهری در دریای خزر است. دریای خزر از نظر اکولوژیکی در بدترین شرایط قرار گرفته چرا که فعالیت های اکتشاف و استخراج نفت در این منطقه منابع زیستی و جوامع بیولوژیك را در شرایط زیستی بسیار نامطلوب و حتی بعضاً در معرض خطر انقراض قرار داده است. هم اکنون آلودگی ناشی از نفت در درجهٔ اول و صنعت و کشاورزی در رتبهٔ دوم قرار دارد. سعید حسینی مدیر کل دفتر محیط زیست دریایی می گوید، آلودگی در دریای خزر به دلیل چرخش آب دریای خزر در خلاف جهت عقربهٔ ساعت بیشتر به سواحل ایران کشیده میشود، ولی وجود منابع نفتی در سواحل کشور آذربایجان ، این منطقه دریایی را با تجمع مازوت روبرو کرده که خود مانعی برای تکثیر ماهیان بشمار میرود. موضوعات و مباحث دیگر اجلاسیه ، نوسانات آب، حفظ و تقویت ذخایر بیولوژیك، حفظ جوامع ماهیان خاویاری و صید بی رویه بودند.

اتحادیهٔ نفتی در قزاقستان

هفت شرکت نفتی خارجی و قزاقستانی برای بهره برداری نفت از شمال دریای خزر در سواحل قزاقستان یك اتحادیهٔ نفتی تشکیل داده اند. در این اتحادیه "اجیب" ایتالیا، "بریتیش گاز" انگلیس، "استات اویل" نروژ، "موبیل" آمریکا، "شل" هلند، "توتال" فرانسوی و "قزاقستان کاسپی"، "شلف" قزاستان شرکت دارند که "افشور کازاخستان انترنشنال اپورتینگ کمپانی" خوانده میشود. ریك پرستون رئیس این اتحادیه گفت، دستگاههای حفاری و استخراج نفت در آلمان، آمریکا ، فنلاند و کانادا ساخته می شود. و از طریق رودخانه های روسیه به خزر انتقال مییابد. کارهای حفاری در ماه اکتبر انجام میگیرد و ۱۰۰ روز طبق برنامه صرف حفاری و ۵۰ روز صرف بررسی نتایج فنی میشود. برای حفاری چاههای نفت در محدودهٔ در نظر گرفته شده در شمال خزر که قزاقستان آن را محدودهٔ "قزاقستانی خزر" مینامد چهار میلیارد دلار باید سرمایه گذاری شود. که ۱۵ میلیون دلار آن در سال جاری میلادی انجام میگیرد.

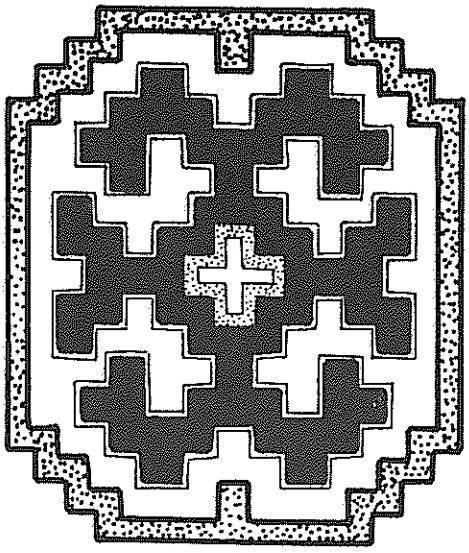

کی کَلَک (قرقیز) چل‌شاخ
kaykalak kaikalak

www.iran-archive.com

اخبار آسیای میانه

دستگیری سه ایرانی در قزاقستان به اتهام جاسوسی

نمایندگان سفارت جمهوری اسلامی در آلما آتا پایتخت قزاقستان هفتهٔ گذشته با اجازهٔ مقامات قزاق موفق شدند با سه ایرانی که به اتهام جاسوسی در قزاقستان دستگیر شده بودند ملاقات کنند. این سه ایرانی هنگام دریافت اطلاعات محرمانه از یك خبرچین قزاق، توسط مامورین ضد جاسوسی قزاقستان دستگیر شدند و اعلام شد که یکی از آنها مامور وزارت اطلاعات جمهوری اسلامی است. سفارت جمهوری اسلامی پس از ملاقات نمایندگانش با این افراد ضمن تکذیب هرگونه عملیات جاسوسی در قزاقستان اعلام کرد که این افراد هیچ ارتباطی با دولت ندارند بلکه بازرگانانی هستند که بطور خصوصی به پایتخت قزاقستان رفته اند.

اتباع ترکمنستان برای سفر به ایران نیازی به رو ادید ندارند

بنا به اعلام وزارت امور خارجهٔ ایران اتباع ترکمنستان از اول خرداد برای سفر به ایران نیازی به روادید ندارند.

وزیر خارجهٔ اسبق ترکمنستان از زندان آزاد شد

عبدی قلی اقف رئیس حزب "اصلاحات جامعهٔ ترکمن" که به عنوان تبعیدی در مسکو می زیست به ترکمنستان بازگشت تا نیازف را برای اجرای سیاست های دموکراتیك متقاعد سازد. عبدی قلی اف که در سال های ١٩٩١ تا ١٩٩٢ میلادی وزیر خارجهٔ ترکمنستان بود اکنون از تابعیت روسیه بر خوردار است. وی یکی از شخصیت های برجستهٔ ترکمنستان است که در زمان زمامداری وی در وزارت خارجه، ترکمنستان توانست در سازمانها و جوامع بین المللل عضو گردید. قلی اف و همسرش در فرودگاه عشق آباد از سوی نیروهای امنیتی ترکمنستان دستگیر شد و با تلاش سفارت روسیه در ترکمنستان وی از زندان آزاد شد. عبدی قلی اف از سوی ترکمنستان متهم به جاسوسی به نفع کشورهای خارجی شده و همچنین متهم به ترتیب دادن تظاهرات در مقابل سفارت آمریکا در ترکمنستان در عشق آباد است.

کنگرهٔ نسخ خطی

به مناسبت پنجمین سالگرد تاسیس نسخ خطی ترکمنستان کنگره ای در عشق آباد با شرکت ایران، ترکیه ، ازبکستان ، ارمنستان برگزار شد. کارشناسان در سخنان خود ضمن تاکید بر ضرورت اهمیت و توجه به میراث ماندگار یادآور شدند که بایستی تبادل میکروفیلم و میکروفیش میان کشورهای منطقه انجام گیرد. مدیر بخش فهرست نسخ خطی انستیتو نسخ خطی ترکمنستان می گوید، ریشهٔ ادبیات کشورهایی مانند ایران و ترکمنستان مشترکند.

میانجیگری آمریکا در حل اختلافات باکو-عشق آباد

یکی از موضوعات سفر نیازوف به آمریکا اختلافات ترکمنستان با آذربایجان بر سر مالکیت حوزه های نفتی در دریای خزر بود. آمریکا که انتظار طرح آن را از سوی نیازف داشت، پیش از سفر نیازوف به واشینگتن از حیدر علی اف رییس جمهور آذربایجان خواست که به اختلافات باکو-عشق آباد پایان دهد. این نامه توسط استنلی اسکودور، سفیر آمریکا در باکو تسلیم علی اف شد. علی اف در دیدار سفیر آمریکا گفت که وجود این اختلاف بین دو جمهوری بی اساس است ، ولی با این وجود کمسیون دوجانبه ای تشکیل شده است. ترکمنستان معتقد است حوزهٔ نفت "سردار" که از طرف آذری ها به "کپز" معروف است به عشق آباد تعلق دارد.

نشست گروههای افغان در عشق آباد

بنا به دعوت نماینده دبیر کل سازمان ملل "کریم خلیلی" نمایندگان گلبدین- حکمتیار، ژنرال دوستوم و رهبر حزب وحدت اسلامی مذاکرات فشرده ای را در پشت درهای بسته در عشق آباد انجام دادند. همچنین نشستی در چهارچوب ٦ کشور منطقه ایران، افغانستان، پاکستان ، اوزبکستان، چین ، آمریکا و روسیه، ٦ بعلاوهٔ ٢ در عشق آباد برگزار شد. سازمان ملل کوشش دارد پس از رفع بحران عراق مسئله افغانستان را حل کند.

www.iran-archive.com

تریبون آزاد

انگلستان - آقای یعقوب عبدالله زاده

چنین مینویسد:

عزیزان ، گردانندگان ایل گون

درود گرم برای همه شما !

کارکرد های شما و زحمات بیش از حد شما در مورد ایل گون قابل تقدیر است. آفرین برای تمام شما که فصلنامه خوبی انتشار میکنید. آرزوی موفقیت شما در راه خوب و درست که با ایمانی تمیز و با بینشی روشن و مثبت پیش میبرید. با صداقت و درستی مسلماً موفقیت هم از آن شما خواهد بود. تنها و تنها استدعای من این است شخصی فکر نکنید، زیرا شما متعلق به هم هستید و در عین حال از موضوع هانیکه اطلاع کامل ندارید بر حذر باشید. ایل گون مال ترکمنهاست ، بگذارید همه انتقاد بکنند. انتقاد یك روزنامه و مجله یعنی موفقیت آن روزنامه و مجله است. دوستان این مختصر را گفتم چونکه دیدم در گذشته همه چیز روی مسائل شخصی بوده و حمله به شخصیت اشخاص و یاوه گویی های بیهوده شده است.

ایل گون - ضمن تشکر از حمایت و پشتیبانی شما از ایل گون ما از نظرات درست و بجای شما استفاده خواهیم کرد. تلاش ما در جهت بهتر شدن کیفی مطالب ایل گون در درجهٔ نخست بدون انتقاد سازندهٔ خوانندگان و دوستداران آن امکان پذیر نیست.

یکی از خوانندگان ما از ترکیه می نویسد : Il Gun dergisini nesri

heberni ohudum. Sizden hahis elirem ILGUN gecmis 1,2,3,4 unui sayilari ile birlikde adresime gondere siniz.

Hormatli Dr. E. biz size isleniy boyunca Il guni beren adresinize iberdig.

****

آمریکا-آقای پایان و انوشه مقاله شما رسید.

****

در رابطه با مقالهٔ "نشریات ترکمنی خارج از کشور" که در شمارهٔ پنج ایل گون به چاپ رسید، آقای حسین صمدی می نویسد:

دربارهٔ گفتار "نشریات ترکمنی خارج از کشور" نوشته کمال باید گفت، چنانچه نویسنده آورده است گفتاری کوتاه است، باید بیش از این و بهتر از این کار شود ، اما اینکه نوشته است: "در زمینهٔ انتشار نشریات مختلف در میان ترکمن ها و ملیت های دیگر ایران هیچگونه تحقیقی انجام نگرفته و ..." به گمانم یك سویه گویی و بدگمانی است، برای نمونه "مطبوعات گیلان" نام کتابی است که چاپ شده است. دیگر اینکه می شد نوشت : کمتر پژوهش شده است و یا کمتر به چاپ رسیده است. برای نمونه این کمترین به اندازهٔ توان، فیش زیادی دربارهٔ "تاریخ مطبوعات مازندارن و ترکمنصحرا" داشتم... دیگر اینکه این گفتار با همه کوششی که شده است از کاستی و کژی به دور نیست. امید است در گفتار دیگری این کونه ها نیز رده بندی درست شده ، همچنین باید درباره هریك آگاهی های درست و پایه ای برای نگارش تاریخ درست مطبوعات ایران و یا هر نام دیگر داده میشد. موارد دیگری چون جدا نکردن "ایل گویجی" ها نیامدن ویژگی برخی از آنها ، نیاوردن بخش های برجسته سرمقاله،آغاز سخن نخستین شماره ، تاریخچه شماری از آنها (برای نمونه در برخی از "ایل گویجی" چاپ آلمان، گفتاری دربارهٔ تاریخچه ستیزه ترکمن ها در خارج از کشور ، اختلافات، جدائی ها با اشاره هایی به نشریه ها و موضعگیری آنها آمده است)، کاستی در شناسایی نشریه ها : همچون "بیرلشیك" ، "راه کانون"، "مختومقلی یاتلاب"(در ٨ شماره) .

یا نوشته است: "ایل گویجی" نشریه ای در... دو شماره چاپ شده است. حال آنکه این کمترین شماره ٣ (بهمن و اسفند، ١٣٧١) را در اختیار دارد. نمونهٔ دیگر "سوز" تا ٤ شماره به الفبای ترکیه و به زبان ترکمنی منتشر شده است. شگفت اینکه در این گفتار هیچ نشانی از "ایل گون" نیست. پیداست خطا و کاستی بیش از اینهاست، اما به سبب یك باره نویسی و فشرده گویی ، در صورت اعلام نیاز ، بار دیگر و آن بار با کنکاش بیشتر خواهد آمد. همین جا درخواست دارم فشرده هایی از این یادداشت (ویژهٔ آن گفتار) به نگارندهٔ آن و خوانندگان پژواك دهید، بلکه بیش از این آگاهی کرد آید، هر چه شود برای نشریه و خواستاران مفید خواهد بود.

ایل گون - بخشی از انتقادات به عمل آمده از جانب شما صحیح است با توجه به فشرده بودن مطلب، مقاله فقط جنبه اطلاعاتی داشته و از پرداختن به علل قطع چاپ نشریات ترکمنی در خارج از کشور و همچنین بررسی جامع و وسیع آنها بخاطر فشرده بودن مقاله خود داری شده است. همانطور که خود نیز بجا نوشتید، نیاز به چنین بررسی ضروری است. امید است که علاقمندان و خوانندگان ایل گون نظرات خود را دراینباره به قسمت "تریبون آزاد" نشریه ارسال کنند.

www.iranarchive.com

بند در ترکمنی

اندوهٔ پس نشستن دریا
در چشم های گود مورب
که گوئی همواره افق را می کاوند
حتی آن دم
که رویا روی
در چشمانت می نگرند.
هجوم رنج و
غرور هرگز واپس ننشستن.
این حکایتی کهن است
که دیدگان ترکمنی
به کم سخنی
اندک از آن را باز می گویند.

یحیی هاشمی

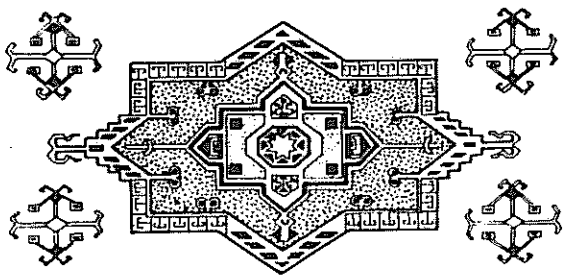

ارساری گل (ارساری) -
ersāri gül 24. XCI-4 ersari medaillon

www.iran-archive.com

برای دریافت ایل گون با ما تماس بگیرید

آدرس ایل گون:
IL GÜN
Postfach 30 12 03
50782 Köln
Germany

ایل گون در اینترنت:
http://www.geocities.com /SoHo/Gallery/3677

پست الکترونیکی :
E-Mail:ilguen@geocities.com

شمارهٔ حساب بانکی:
Stadtsparkasse Köln
Konto No. 2083236
Bankleitzahl 37050198

www.iran-archive.com

برای آبونه شدن ایل گون به آدرس ما نامه بنویسید .

بهای اشتراک سالیانه ٢٠ مارک آلمان فدرال و یا معادل آن است .

مبلغ اشتراک سالانه را به حساب بانکی واریز نمائید.